

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 24-25 listopada 2017 r. na kierunku
„slawistyka” prowadzonym
na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	6
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	7
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	8
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	16
Dobre praktyki	16
Zalecenia	17
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	17
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	17
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	30
Dobre praktyki	31
Zalecenia	31
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	32
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	32
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	38
Dobre praktyki	39
Zalecenia	39
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	39
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	34
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	45
Dobre praktyki	45
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	46
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	46
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	48
Dobre praktyki	48
Zalecenia	48
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	48
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	48
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	50
Dobre praktyki	51
Zalecenia	51

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	51
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	51
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	54
Dobre praktyki	55
Zalecenia	55
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	55
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	55
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	58
Dobre praktyki	59
Zalecenia	59
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	59
Załączniki:.....	60
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	61
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	61
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....	62
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....	80
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....	92
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	93
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	94

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodnicząca:

dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł, członek PKA

członkowie:

1. dr hab. Marzanna Kuczyńska, ekspert PKA
2. dr hab. Henryk Jaroszewicz, ekspert PKA
3. mgr inż. Małgorzata Piechowicz, ekspert ds. postępowania oceniającego
4. Wojciech Kielbasiński, ekspert ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *slawistyka* prowadzonym na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z Raportem Samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni i Wydziału, dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania m.in. z autorami raportu samooceny, osobami odpowiedzialnymi za współpracę międzynarodową oraz programy wymiany studenckiej, członkami zespołów zajmujących się zapewnianiem jakości kształcenia, pracownikami odpowiedzialnymi za zasoby biblioteczne i pracę biblioteki, pracownikami Biura Karier, przedstawicielami Samorządu Studentów oraz Studenckich Kół Naukowych, studentami, a także nauczycielami akademickimi.

Ponadto przeprowadzono hospitację zajęć, dokonano oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne uwagi i zalecenia, o których

Przewodniczący Zespołu oraz współpracujący z nim eksperci poinformowali Władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

(jeśli kierunek jest prowadzony na różnych poziomach kształcenia, informacje należy przedstawić dla każdego poziomu kształcenia)

Nazwa kierunku studiów	Slawistyka
Poziom kształcenia	studia I stopnia studia II stopnia
Profil kształcenia	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	Obszar nauk humanistycznych
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	Dziedzina nauk humanistycznych w dyscyplinie: <ul style="list-style-type: none"> • literaturoznawstwo • językoznawstwo • kulturoznawstwo
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	studia I stopnia: 6 semestrów studia II stopnia: 4 semestry
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	<ul style="list-style-type: none"> • bohemistyka • słowacystyka • kroatystyka • serbistyka • słowenistyka • bułgarystyka
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	studia I stopnia: licencjat studia II stopnia: magister
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	17
	Studia stacjonarne
Liczba studentów kierunku	studia I stopnia: 203 studia II stopnia: 39
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	studia I stopnia: 1585 studia II stopnia: 962

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Zadowalająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Kształcenie na kierunku slawistyka, studia stacjonarne I i II stopnia, odbywa się w Instytucie Slawistyki Zachodniej i Południowej (ISZiP) przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, jednym z największych wydziałów na uczelni i posiadającym jedną z najwyższych kategorii jakości kształcenia. Program kształcenia ISZiP wpisany jest w misję i strategię UW, przyjętą *Uchwałą Senatu Uczelni nr 34 z 17 grudnia 2008 roku z późniejszymi uzupełnieniami*, zatwierdzoną *Uchwałą Senatu UW nr 248 z 25 czerwca 2014 roku*. Zgodność koncepcji kształcenia z misją i strategią UW urzeczywistnia się poprzez zintegrowanie nauki z procesem nauczania, kształcenie elit, łączenie kwalifikacji dotyczących jednej kultury z otwartością na poznawanie innych kultur słowiańskich Europy Środkowej i Bałkanów. Kształcenie prowadzone przez Instytut Slawistyki Zachodniej i Południowej w zakresie slawistyki wpisuje się również w misję i strategię Wydziału Polonistyki UW (*załącznik nr 13 do uchwały nr 433 Senatu Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 16 grudnia 2015 w sprawie zatwierdzenia strategii rozwoju wydziałów UW*), uwydatniając związek nauczania z jego zastosowaniem dla społeczności, godzenie postawy otwartości intelektualnej i chęci poszerzenia wiedzy z realiami rynku pracy, kształtowanie postaw prospołecznych i obywatelskich w wymiarze – co wypływa ze specyfiki kierunku – ponadnarodowym oraz z polityką jakości, podyktowaną dążeniem, by utrzymać pozycję jednego z najważniejszych europejskich ośrodków slawistycznych. W ciągu ostatnich dwóch dekad oceniany kierunek ulegał znaczącym przekształceniom – w roku 2004 ze względu na potrzeby rynku pracy i zainteresowania kandydatów na studia zdecydowano o zamianie profilu z filologicznego na kulturoznawczy. Po ośmiu latach, bo w 2012 roku, z tych samych zasadniczo powodów przyjęta formuła kształcenia się wyczerpała. Podjęto zatem decyzję, by – utrzymując nadal nauczanie w dziedzinie kulturoznawstwa – rozszerzyć ofertę kształcenia o profil filologiczny, ze specjalizacjami w zakresie *literaturoznawstwa i językoznawstwa*. Na kształt nowego planu

rozwoju kierunku wpływ wywarły doświadczenia samej Jednostki i całego Wydziału Polonistyki UW, w skład którego ISZiP wchodzi. Pod kątem możliwości integrowania modułów kształcenia, specjalności slawistycznych oraz specjalizacji rozpoznano praktyki akademickie wiodących uczelni polskich i zagranicznych – z krajów kierunkowego kształcenia (bułgarskie, chorwackie, czeskie, słowackie, słoweńskie, serbskie) oraz uniwersytetów Europy Zachodniej (głównie Anglii).

W procesie ustalania aktualnej koncepcji programowej kierunku i planowania jego rozwoju zasadniczy udział mieli interesariusze wewnętrzni. Koncepcję kształcenia przygotowała komisja programowa, powołana przez Radę Wydziału Polonistyki, złożona z pracowników ISZiP oraz przedstawiciela studentów. Ostateczny rezultat prac komisji jest wynikiem współdziałania starszej doświadczonej kadry Instytutu, której reprezentant przewodniczył obradom, z pracownikami młodszego pokolenia, zorientowanymi w bieżących potrzebach rynku pracy i aspiracjach zawodowych potencjalnych kandydatów na studia na kierunku. W skład Komisji programowej nie wchodził bezpośrednio przedstawiciel interesariuszy zewnętrznych, jednak przedstawione efekty kształcenia w Jednostce, umiejętności absolwentów i ich postawa społeczna świadczą o tym, że brano pod uwagę wymagania pracodawców w odniesieniu do kształcenia na ocenianym kierunku (biegła znajomość języków obcych, wiedza o często skomplikowanej historii i kulturze (w tym literaturze) studiowanego obszaru, zdolności komunikacji w środowisku międzynarodowym, działanie w sytuacjach konfliktowych, umiejętność pracy w grupie, odpowiedzialność, bezstronność). ISZiP korzystał też z danych zewnętrznych opracowanych przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia. W 2017 roku Pracownia Ewaluacji i Jakości Kształcenia sporządziła raport wewnętrzny *Ekonomiczne aspekty losów absolwentów Uniwersytetu Warszawskiego – Slawistyka, studia stacjonarne, drugiego stopnia*, dla którego źródłem informacji są rejestry Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Raport dotyczy absolwentów, którzy uzyskali dyplom w 2014 roku. Jego celem jest przedstawienie sytuacji absolwentów na rynku pracy od momentu uzyskania dyplomu, a za podstawowe mierniki sytuacji na rynku pracy uznano czas poszukiwania pracy, stabilność zatrudnienia, osiągnięte wynagrodzenie. Raport pozwolił na sprecyzowanie potrzeb rynku pracy i ocenę pod tym względem programu kształcenia w Instytucie Slawistyki Zachodniej i Południowej. Obecni na spotkaniu z ZO PKA interesariusze zewnętrzni przyznali słuszność obranego kierunku kształcenia i przydatność zawodową zdobywanych w Jednostce umiejętności.

Na drugim stopniu studiów Jednostka uzupełnia program kształcenia o wiedzę z zakresu translatoryki i edytorstwa, jak tego wymaga aktualny rynek pracy.

Na koncepcję kształcenia składa się współpraca międzynarodowa z ośrodkami w krajach słowiańskich oraz zachodnioeuropejskich, prowadzących kierunkowe kształcenie (jak Niemcy, Włochy, Austria). Programy wymiany pracowników i studentów wspomagają kursy z przedmiotów należących do danej specjalności, istotnie wpływając na przyswajanie praktycznych umiejętności językowych, doskonalenie orientacji historyczno-kulturowej i polityczno-społecznej, kształtowanie kompetencji społecznych w naturalnych dla studiowanego kierunku warunkach środowiskowych. Jednostka we współpracy np. z instytutami slawistyki na uniwersytetach w Bułgarii i Niemczech pracuje nad międzynarodowym wnioskiem o europejski grant w programie *Erasmus Mundus*, dotyczący wymiany najlepszych studentów studiów magisterskich w ramach sieci naukowej. Umożliwi on słuchaczom odbycie studiów lub ich część w tym ośrodku slawistycznym, w którym badania nad interesującą ich dziedziną wiedzy są najbardziej zaawansowane pod względem naukowym.

W ciągu ostatnich lat w Jednostce nastąpiła znacząca wymiana pokoleniowa wskutek przejścia na emeryturę lub zmiany miejsca pracy kilku zasłużonych wykładowców i badaczy. W związku z tym daje się zauważyć niejaki rozproszenie wizji dalszego kształcenia, plany rozwijania specjalności, co do których niepewne jest zagwarantowanie minimum kadrowego w Polsce, jak np. *macedonistyka* lub *montenegrystyka*. Na plus tej sytuacji można zaliczyć mobilizację organizacyjną młodej kadry Jednostki, jej zaangażowanie w rozwój kierunku i reorientację profilu kształcenia, aby zachowując osiągnięcia poprzedników, wypracować nową jakość, która odpowiada oczekiwaniom obecnych kandydatów na studia.

Koncepcja kształcenia w Jednostce stanowi oryginalną, lecz integralną część zasad kształcenia wydziałowego oraz uczelnianego. Strategia i organizacja nauczania zostały skonsolidowane ze strategią i organizacją Wydziału Polonistyki i całego Uniwersytetu Warszawskiego. Część zajęć przewidzianych do zaliczenia przez studentów Jednostki realizowana jest za pośrednictwem oferty ogólnouczelnianej (tzw. „OGUN”), w tym przedmioty z obszaru kształcenia ogólnojęzykowego (niekierunkowego). W Jednostce prowadzi się również wybrane zajęcia fakultatywne z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość odpowiednio do przepisów *art. 164 ust. 4 ustawy PSW*.

Koncepcja kształcenia jest na bieżąco weryfikowana pod kątem osiągania jak najlepszych efektów dydaktycznych, właściwego wykorzystania interdyscyplinarnego potencjału naukowego i umiejętności dydaktycznych kadry Instytutu oraz satysfakcji studentów z poziomu prowadzonych zajęć, przydatności zdobywanej wiedzy i umiejętności jej stosowania, a także z poczucia indywidualnego rozwoju wynikającego z aktywności społecznej towarzyszącej życiu akademickiemu. Jej kolejne weryfikacje znajdują odzwierciedlenie w

korektach programowych oraz planach jego przyszłych reform. Poprawność treści nauczania i możliwość realizacji efektów kształcenia weryfikuje monitorowany przez dyrekcję i kierowników Zakładów system kontroli jakości kształcenia, skoordynowany z jednostkami wydziałowymi.

Obecne plany kształcenia zyskały aprobatę Władz Wydziału i całej uczelni – Komisji dydaktycznej Wydziału Polonistyki, Komisji ds. jakości kształcenia Wydziału Polonistyki, Komisji senackiej, Senatu Uniwersytetu Warszawskiego.

Koncepcja kształcenia po ostatnich zmianach jest zasadniczo klasyczna w odniesieniu do kierunków studiów o podobnych celach i zakresie kształcenia. Poza przyjęte dla filologii ramy wykracza zakres nauczania o sztuce, które wzbogaca grupa zajęć fakultatywnych (m.in. o tematyce filmo- czy teatroznawczej). Nietradycyjne jest zespalandie modułów historycznych, które obejmują kształcenie na poziomie regionów (moduł *Dzieje regionu*), a nie poszczególnych krajów, Jednostkę wyróżnia także kurs edytorstwa.

Na podkreślenie zasługuje współpraca ocenianej Jednostki w zakresie kształcenia z innymi jednostkami UW i oferta zajęć ogólnouczelnianych, realizowanych przez pracowników Instytutu dla studentów różnych kierunków uczelni. W świetle powyższych informacji, uzyskanych zarówno z Raportu samooceny, jak i z rozmów z pracownikami oraz studentami Jednostki, koncepcję kształcenia na kierunku *slawistyka* należy uznać za adekwatną do wymagań kierunku, zgodną z misją i strategią rozwoju Wydziału oraz uczelni. W obecnym kształcie bardziej odpowiada ona oczekiwaniom studentów, mających określone perspektywy zatrudnienia, a także zmodyfikowanemu profilowi badawczemu pracowników ocenianej Jednostki, którzy swoje zainteresowania i osiągnięcia naukowe świadomie podzielili w większości między filologię (literaturo-, językoznawstwo) i kulturoznawstwo. Stan ten potwierdziło spotkanie ze studentami, którzy przyznali, iż nie mają kłopotów z zatrudnieniem, a pracę zawodową często rozpoczynają jeszcze na studiach.

Jednostka nie prowadzi kształcenia w kierunku pedagogicznym. Mimo to na profilu absolwenta, zamieszczonym na stronie internetowej kierunku, znajduje się informacja o możliwości pracy w placówkach oświatowych, nie sprecyzowano jednak charakteru tej pracy, ani nie poinformowano o sposobie zdobywania kwalifikacji nauczycielskich przez studentów potencjalnie zainteresowanych ścieżką pedagogiczną.

1.2.

Badania naukowe prowadzone w Jednostce odpowiadają zakresowi wiedzy z obszaru, do którego odnosi się kształcenie i do których Jednostka została przyporządkowana, tzn. związane są ze studiami filologicznymi w zakresie literaturoznawstwa i językoznawstwa oraz z

kulturoznawstwem. Część pracowników Instytutu awanse zawodowe uzyskała na podstawie badań uwzględniających dwie specjalności, zachodnio- i południowosłowiańską, np. czeską i chorwacką lub czeską i bułgarską. Inni w sferę swego naukowego zainteresowania włączają materiał źródłowy obejmujący więcej niż jeden obszar językowy, np. różne (lub nawet wszystkie) kraje byłej Jugosławii, czy terytorium Czech i Słowacji. Także lektorzy włączają się do projektów naukowych i ogłaszają drukiem własne prace badawcze. Aktywnie uczestniczą w pracy studenckiego Koła Naukowego Instytutu, opiekują się studenckim czasopismem, wydawanym przy Kole.

Kilka projektów naukowych pracownicy Jednostki realizują w interdyscyplinarnych zespołach wewnątrzinstytutowych, a także współpracują z kolegami z krajowych ośrodków naukowych (np. Instytutem Sławistyki PAN, IFS UJ), łącząc uprawiane dziedziny, specjalności i specjalizacje badawcze.

Prace badawcze pracowników znajdują odzwierciedlenie w programie studiów na ocenianym kierunku, głównie w modułach obowiązkowych: 1) *historia literatur kierunkowych*; 2) *teoria literatury*; 3) *wiedza o sztuce*; 4) *kultura popularna*; 5) *gramatyka opisowa języków kierunkowych*; 6) *historia idei*; 7) *translatoryka*; 8) *seminaria licencjackie i magisterskie*. Znaczna część efektów badań ma zastosowanie podczas zajęć do wyboru, w ramach których prowadzone są m.in. zajęcia autorskie, oferowane nie tylko studentom ocenianego kierunku, ale także słuchaczom innych jednostek UW w ramach zajęć ogólnouniwersyteckich (tzw. „OGUN”).

Na kształt badań naukowych i ich powiązanie z dydaktyką wpływa współpraca międzynarodowa. Często mają miejsce wizyty zagranicznych uczonych, którzy prowadzą w Instytucie wykłady gościnne lub cykle wykładów tematycznych. Goście z zagranicy dzielą się swoim doświadczeniem w zakresie koncepcji i organizacji kształcenia na poszczególnych specjalnościach, jak i na sławistyce ogólnie. Podobne korzyści przynoszą wyjazdy pracowników ISZiP na zagraniczne staże naukowe i dydaktyczne oraz wyjazdy pracowników naukowych na wykłady gościnne w Europie i na świecie, np. w Japonii, we Włoszech i Portugalii.

W obręb badań naukowych Jednostki włączani są także studenci, którzy mogą się wdrażać do prac badawczych od początku kształcenia w ramach obowiązkowych modułów rozwijających ich wiedzę i umiejętności naukowe uczestnicząc w międzynarodowych konferencjach studenckich w Polsce i za granicą. Młodzi badacze mogą ponadto podejmować współpracę ze Studenckim Kołem Naukowym ISZiP, działającym też poza granicami Polski, organizując np. wyjazdy na badania terenowe do krajów słowiańskich. Aktywność Koła ograniczają

możliwości finansowe Jednostki, które nie zawsze pozwalają na pełne dotowanie studenckich inicjatyw, szczególnie związanych z wyjazdami zagranicznymi. Rozmowa z przewodniczącymi Koła wskazała, że z racji mniejszej liczby członków Koło Naukowe slawistów zajmuje słabszą pozycję w konfrontacji z większym liczebnie Kołem Naukowym polonistów, które częściej zdobywa granty wydziałowe na finansowanie naukowej działalności studentów.

Fundamentalny program włączania studentów do projektów badawczych realizowany jest na drugim stopniu kształcenia, gdzie przewidziano moduł *Projekt studencki*. Kwalifikacja do danej grupy badawczej odbywa się na podstawie zainteresowań studenta, warunkowanych m.in. przez wybór konkretnego seminarium magisterskiego. Znaczenie tego cyklu kształcenia oddaje zwiększenie w roku akademickim 2015/2016 liczby punktów ECTS, jakie można za projekt uzyskać (4 zamiast jak dotychczas 1 ECTS).

Badania naukowe pracowników Jednostki znajdują się wśród podstawowych czynników, które określiły nową koncepcję kształcenia na kierunku, umożliwiły skuteczną przebudowę profilu Instytutu, rozszerzenie oferty naukowo-dydaktycznej o specjalizacje filologiczne, a także kompleks zajęć do wyboru. Mają wpływ na pozytywną ocenę kryterium nowatorstwa w Instytucie i osiągnięcie założonych efektów kształcenia.

1.3

Efekty kształcenia określone dla kierunku slawistyka na studiach I i II stopnia, są spójne z efektami kształcenia dla obszaru nauk humanistycznych oraz dyscyplin: literaturoznawstwa, językoznawstwa i kulturoznawstwa, do których kierunek został przyporządkowany (*Uchwała nr 528 Senatu UW z dnia 20 kwietnia 2016 r. w sprawie zatwierdzenia efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych przez Wydział Polonistyki; załączniki 9, 10*).

Efekty kształcenia zakładane dla kierunku slawistyka, opisują poziom i profil kwalifikacji absolwenta w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Nacisk położony jest przede wszystkim na zdobywanie i rozwijanie językowych kompetencji komunikacyjnych: efekty kształcenia zakładają wszechstronnie i świadome posługiwanie się językiem kierunkowym – po ukończeniu studiów I stopnia na poziomie C1 oraz na poziomie C2 po studiach II stopnia według oceny biegłości Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego, a także drugim językiem słowiańskim na poziomie B2.

Zakres merytoryczny efektów kształcenia jest ściśle powiązany z dyscyplinami naukowymi, które są podstawą koncepcji kształcenia oraz z badaniami realizowanymi w ISZiP.

Efekty kształcenia zostały zdefiniowane dla modułów: nauczanie języka specjalności (zajęcia z praktycznej nauki języka kierunkowego), literaturoznawstwo (historia i teoria literatury kierunkowej, metodologia badań literaturoznawczych), językoznawstwo (z uwzględnieniem

metodologii badań językoznawczych i tradycji językowych), translatoryka (teoria przekładu), co unikatowe na kierunkach slawistycznych: edytorstwo (warsztat redaktora, w tym elementy stylistyki języka polskiego, redakcja tekstu), kulturoznawstwo (w tym wiedza o sztuce; kultura popularna), historia (w tym historia idei), antropologia polityki (wyróżnikiem efektów kształcenia w tych modułach jest uwrażliwienie na dynamikę wydarzeń politycznych, religijnych, gospodarczych w perspektywie historycznej i społecznej), prawo autorskie i ochrona własności intelektualnej, projekt naukowy studenta.

Po ukończeniu studiów absolwent posiada specjalistyczną wiedzę źródłową oraz metodologiczną w odniesieniu do dziedzin literaturoznawstwa, językoznawstwa i kulturoznawstwa z uwzględnieniem interdyscyplinarnego charakteru tych trzech dyscyplin. Absolwenci studiów I stopnia posiadają wiedzę o podstawowych kierunkach rozwoju literaturoznawstwa, językoznawstwa i kulturoznawstwa w zakresie slawistyki: współczesnych słowiańskich językach kierunkowych i kierunkowych literaturach; mają podstawową wiedzę o współczesnym życiu kulturalnym, społecznym i politycznym krajów studiowanego obszaru językowego Europy Środkowej i Bałkanów, o ich historii. Student potrafi też interpretować treści związane z literaturą studiowanego obszaru językowego w powiązaniu z historią, polityką, sztuką. Umie wskazać potencjalne i realne konflikty na styku kultur narodowych.

Po ukończeniu studiów II stopnia absolwent *slawistyki* posiada wiedzę i pogłębione kompetencje specjalistyczne z zakresu literaturoznawstwa, językoznawstwa i kulturoznawstwa zależnie od wyboru specjalizacji badawczej.

Efekty kształcenia są sformułowane w zrozumiały, jasny sposób i pozwalają na stworzenie systemu ich weryfikacji. Uwidocznia to tabela efektów kształcenia oraz poszczególne sylabusy przedmiotowe. Efekty kształcenia zostały zdefiniowane dla wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych zasadniczo w zrównoważonych proporcjach dla poszczególnych modułów. W sporadycznych wypadkach część: „wiedza” przeważa nad częścią: „umiejętności” lub wymagania z zakresu „umiejętności” przeniesione są do części „wiedza”. Przez cały okres nauczania efekty kształcenia odnośnie do wiedzy i umiejętności są odpowiednio stopniowane. Absolwent I stopnia studiów potrafi m.in.: *„...porozumiewać się z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych właściwych dla slawistyki w języku polskim i języku specjalności...”; posługiwać się „językiem swobodnie i skutecznie dla celów towarzyskich i społecznych, edukacyjnych bądź zawodowych; wyczerpująco wyrazić swoje myśli w przejrzystym i poprawnie zbudowanym tekście, przedstawiając dość szeroko swój punkt widzenia/opinię”.*

Studia II stopnia mają specjalistyczny charakter, zorientowany głównie na doskonalenie umiejętności badawczych i pogłębianie wiedzy odnośnie do zjawisk literackich, kulturowych oraz lingwistycznych w interdyscyplinarnej perspektywie. Efekty kształcenia skupione są przede wszystkim na rozwijaniu umiejętności badawczych, współpracy w grupie i samodzielności, które pozwalają na przygotowanie warsztatu badacza humanisty w zakresie literaturoznawstwa, kulturoznawstwa, językoznawstwa.

Absolwent specjalizacji literaturoznawczej i kulturoznawczej ma wiedzę o głównych trendach i kierunkach rozwoju współczesnej filologii oraz teorii i historii literatury i kultury, stosuje samodzielnie podstawowe metody badawcze w ramach wiodących metodologii filologicznych oraz literaturoznawstwa i kulturoznawstwa. Ma także pogłębioną wiedzę o kierunkowej literaturze słowiańskiej, o współczesnym życiu kulturalnym, społecznym i politycznym krajów studiowanego obszaru językowego, a także o jego historii.

Absolwent specjalizacji językoznawczej ma wiedzę o trendach i kierunkach rozwoju współczesnej filologii oraz językoznawstwa, stosuje samodzielnie podstawowe metody badawcze w ramach wiodących metodologii lingwistycznych, wskazuje kluczowe cechy współczesnego kierunkowego języka słowiańskiego, tradycje historyczne i kulturalne języka specjalności. Umie wskazać, wyjaśniać, interpretować potencjalne i realne konflikty na styku kultur narodowych. Absolwent II stopnia studiów potrafi m.in.: „...*swobodnie wypowiadać się (ustnie i pisemnie) w języku kierunkowym na tematy związane z kulturą i życiem społecznym danego kraju słowiańskiego; jest w stanie prowadzić dyskusję, przedstawić uargumentowane dowodzenie wybranej tezy; wykonać podstawowe tłumaczenie pisemnie, konsekwentnie i symultanicznie*”.

W strukturze efektów kształcenia przypisanych ocenianemu kierunkowi, rozwijanym umiejętnościom badawczym towarzyszy praktyczne przygotowanie do redakcji pracy magisterskiej.

Zajęcia seminaryjne skupiają najwięcej efektów dotyczących kompetencji społecznych, gdyż szczególnie na tych zajęciach rozwijane są umiejętności badawcze w powiązaniu z pracą projektową, pracą w grupie, promocją wyników badań (konferencje dla młodych badaczy oraz działalność popularyzatorska w postaci publikacji).

Wymagane przez Jednostkę kompetencje społeczne mają na celu uformowanie absolwenta dostrzegającego przeładalność wiedzy teoretycznej i konceptualizacji badawczych na realia, analitycznie i krytycznie odnoszącego się do rzeczywistości historyczno-kulturowej, do wydarzeń politycznych czy zjawisk społecznych, wrażliwego estetycznie, ale też potrafiącego działać w sytuacjach konfliktowych, zachować bezstronność, skutecznie pracować w grupie.

Powinien również posiadać kompetencje do dalszego kształcenia, podejmowania pracy badawczej, być przygotowanym do sytuacji na rynku pracy. Na kierunku nie obowiązują praktyki zawodowe.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcję kształcenia na kierunku *slawistyka* prowadzonym w Instytucie Sławistyki Zachodniej i Południowej UW po najnowszej reorientacji programu cechuje wszechstronność i interdyscyplinarność treści programowych oraz wysoki poziom nauczania języka kierunkowego. Program nauczania przewiduje dodatkowo kształcenie w zakresie edytorstwa. Przygotowanie do pracy badawczej Jednostka zapewnia studentom poprzez mobilność (wymianę międzynarodową), udział w konferencjach i działaniach promujących badania nad literaturą, kulturą i językiem specjalności (jak badania terenowe). Jednostkę cechuje umiejętne powiązanie kształcenia z badaniami naukowymi prowadzonymi w Instytucie, znaczne umiędzynarodowienie oraz żywe kontakty z zagranicznymi partnerami, którzy współuczestniczą w podejmowanych badaniach i w procesie kształcenia. Te wartości w pełni wpisują się w misję i strategię rozwoju Uniwersytetu Warszawskiego i Wydziału Polonistyki, do którego należy ISZiP.

ISZiP UW prowadzi badania naukowe w zakresie dyscyplin, do których kierunek został przypisany. Jednostka aktywnie współpracuje z placówkami zagranicznymi (uczelniami, Akademiami Nauk), wiążąc proces dydaktyczny z nauczaniem oraz wdrażając studentów do badań naukowych.

Efekty kształcenia określone dla kierunku *slawistyka*, studia pierwszego i drugiego stopnia są spójne z efektami kształcenia dla obszaru nauk humanistycznych i dyscyplin: literaturoznawstwo, językoznawstwo, kulturoznawstwo. Efekty kształcenia zostały sformułowane w zrozumiały, przejrzysty sposób i pozwalają na stworzenie systemu ich weryfikacji. Przypisane poszczególnym przedmiotom uwzględniają zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy specjalistycznej oraz umiejętności badawczych, znajomości języka kierunkowego (odpowiednio: poziom C1 i C2), drugiego wybranego języka słowiańskiego (poziom B2), a także kompetencji społecznych wymaganych w działalności badawczej oraz w dalszej edukacji.

Za zdecydowanie słabszą stroną programu kształcenia, która zdaniem ZO PKA należy uznać, a wymaga dogłębnego przemyślenia, to plany rozwoju kształcenia w kierunkach wybitnie niszowych obszarów językowych, dla których trudno jest w Polsce zapewnić minimum kadrowe (por. *macedonistyka, montenegrystyka*).

Dobre praktyki

1. Za takie należy uznać uzupełnienie programu kształcenia o wiedzę i umiejętności z zakresu edytorstwa.

Zalecenia

Należy:

1. przemyśleć zasadność rozwijania specjalności oparte o wybitnie niszowe obszary językowe, dla których utrudnione jest zagwarantowanie minimum kadrowego lub wymagałoby to przeorientowania profilu badawczego pracowników (*macedonistyka, montenegrystyka*);

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

2.1. Program i plan studiów – dobór treści i metod kształcenia

2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Program kształcenia na kierunku *slawistyka* jest adekwatny do wymogów stawianych kierunkowi, wypływa z programu studiów i kierunku rozwoju Jednostki. Skonstruowany został w oparciu o cele oraz kluczowe efekty kształcenia z zakresu obszarowego i modułowego, a także orientację badawczą kadry.

Studia pierwszego stopnia trwają 3 lata (6 semestrów) i obejmują 1650 godz. dydaktycznych.

Studia drugiego stopnia trwają 2 lata (4 semestry) i obejmują 870 godz.

Zestaw przedmiotów programu kształcenia nosi interdyscyplinarny charakter. Poszczególne moduły nauczania zostały dobrane we właściwy sposób, godzinowo odpowiadają wymaganiom i zapewniają możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia. Przedmioty pogrupowano w moduły obowiązkowe (lingwistyczny, literaturoznawczy, kulturoznawczy), fakultatywne oraz ogólnoakademickie. Prowadzone w Jednostce wybrane zajęcia fakultatywne z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość nie przekraczają 60% ogólnej liczby godzin określonej w planie studiów. Studenci i pracownicy zostali przeszkoleni do pracy z platformą e-learningową, co jest obowiązkowym wymogiem na UW. W trakcie kursu

monitoruje się postępy studentów w przyswajaniu efektów kształcenia, a egzaminy przeprowadza w murach uczelni.

Charakter przedłożonego programu odzwierciedla specjalności i specjalizacje kształcenia realizowanego przez Jednostkę, przekłada się na aktualny stan wiedzy oraz praktyki badawcze w obszarze, do którego kierunek został przyporządkowany i w dyscyplinach, do których odnoszą się efekty kształcenia. Program pierwszego roku studiów I stopnia opracowany został pod kątem przygotowania do pogłębionych studiów z wybranych dziedzin i obszarów językowych (*bohemyztyka, bułgaryztyka, chorwacyztyka, serbicyztyka, słowacyztyka, słowenicyztyka*). Obejmuje praktyczną naukę wybranego języka kierunkowego (dalej: PNJ), a także szereg wstępnych modułów teoretycznych, odnoszących się do literatury, kultury, językoznawstwa. Studenci odbywają kurs historii danego regionu językowego, poznają prawo dotyczące ochrony dóbr intelektualnych.

Na drugim roku studiów kontynuowana jest PNJ, rozpoczyna się cykl kształcenia z historii literatur kierunkowych, gramatyki opisowej języków kierunkowych (w języku kierunkowym), etnolingwistyki, metodologii badań kulturowych, kultury popularnej. W trakcie trzeciego roku studiów oprócz PNJ, która powinna się zakończyć na poziomie biegłości językowej C1, rozszerzana jest wiedza z historii literatury i gramatyki opisowej wybranego języka, student poznaje życie społeczno-polityczne kraju wybranego obszaru językowego, odbywa seminarium licencjackie. Przez wszystkie trzy lata studiów pierwszego stopnia słuchacze kształcą umiejętności naukowo-badawcze, realizując przedmiot: *Przygotowanie do badań slawistycznych*.

Celem **drugiego stopnia nauczania** jest pogłębienie i rozszerzenie wiedzy oraz umiejętności studenta w kształceniu obszarowym i modułowym. Na tym etapie obok języka kierunkowego podejmuje on naukę drugiego języka specjalności (język B). Po ukończeniu cyklu kształcenia z języka A jego biegłość językowa powinna osiągnąć poziom C2. Wykładana jest historia literatury najnowszej, tradycje językowe, historia idei, relacje międzykulturowe, systemy polityologiczne wybranego regionu. Student uczestniczy w kursie translatoryki i zajęciach edytorskich. Wybiera też własny profil naukowy, realizowany podczas seminariów magisterskich i na zajęciach badawczych, tzw. *Projekt studencki*. Potencjał badawczy studenci mogą praktycznie sprawdzić i wykorzystać w Kole Naukowym, jakie działa przy Instytucie. Program nauczania na slawistyce nie przewiduje praktyk zawodowych, ani na pierwszym, ani na drugim poziomie nauczania.

Zakładany poziom biegłości językowej z języka kierunkowego na I i II stopniu studiów zapewnia intensywne nauczanie w trakcie PNJ, prowadzenie w języku kierunkowym części

zajęć innych niż PNJ (obowiązkowych i fakultatywnych), wymóg pisania w języku kierunkowym części prac zaliczeniowych etapowych i końcowych (eseje, rozprawki, prezentacje, testy). Doskonaleniu kompetencji językowych zdobywanych podczas PNJ służy umiędzynarodowienie procesu kształcenia, możliwość wyjazdów studentów za granicę w ramach programów wymiany międzynarodowej ERASMUS, CEEPUS, wymian rządowych i szkół letnich. Studenci mogą ponadto ćwiczyć kompetencje językowe podczas wyjazdów zagranicznych na badania terenowe. Uczestniczą również w wykładach gościnnych lub zajęciach prowadzonych w języku kierunkowym przez slawistów z zagranicy, przyjeżdżających do Jednostki.

Kierunek *slawistyka* o tyle wyróżnia się spośród innych kierunków filologicznych, że zatrudnieni są tam specjaliści z kilku obszarów językowych. Skutkiem tego przedstawiciele różnych specjalności – w przypadku slawistyki UW: bułgarystyki, bohemistyki, chorwatystyki, serbistyki, słowaczystyki, słowenistyki – prowadzą zajęcia z zakresu swoich specjalizacji w różnych grupach językowych (np. literaturoznawca, językoznawca lub kulturoznawca bohemista prowadzi przedmioty teoretyczne we wszystkich grupach kierunku, nie tylko bohemistycznych). W związku z tym większość modułów kształcenia prowadzona jest w języku polskim, a tylko niektóre, określone w sylabusach, w językach kierunkowych. Ten typ organizacji studiów powoduje, że prace dyplomowe, licencjackie i magisterskie, na slawistyce (warto dodać, że także na wszystkich uczelniach, gdzie znajduje się filologia słowiańska) pisane są w języku polskim, nie w językach kierunkowych, chyba że promotor w porozumieniu ze studentem zdecyduje inaczej. Wymagany od studenta przy ukończeniu studiów (licencjackich i magisterskich) stopień znajomości terminologii specjalistycznej z dziedziny i specjalności/specjalizacji oraz umiejętność posługiwania się nią pokazuje obszernie streszczenie w języku kierunkowym, dołączane do prac dyplomowych – licencjackich i magisterskich.

Rozpoznaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb studentów służy obszerna pula zajęć do wyboru, nawiązujących do badań naukowych prowadzonych przez kadrę. Zajęcia fakultatywne na studiach obu stopni można wybrać z oferty Jednostki albo z oferty zajęć ogólnouniwersyteckich w proporcjach określonych przez program studiów. Sylabusy zajęć do wyboru nie wykazują odstępstw od zakładanych celów i efektów kształcenia.

Studenci samodzielnie decydują, jakie zajęcia fakultatywne wybierają do zaliczenia roku. W momencie rekrutacji wybierają język specjalności (język słowiański A). W ciągu trzech lat muszą zaliczyć cztery semestry lektoratu języka obcego innego niż język A. Lektoraty wybierane są z oferty UW dostępnej w rejestracji żetonowej. Można wybrać drugi język słowiański z oferty Jednostki, dostępnej w rejestracji żetonowej, lub inny dowolny język obcy.

Do końca trzeciego roku studiów studenci muszą zdać egzamin z języka obcego, innego niż język specjalności, na poziomie B2.

Do końca roku akademickiego 2016/17 w trakcie studiów I stopnia należało zaliczyć zajęcia z wychowania fizycznego (4 semestry) o łącznej liczbie 2 pkt. ECTS. Od roku akademickiego 2017/18 wg *Rozporządzenia Ministra NiSW z dnia 26 września 2016 r.* punktacja za WF na studiach I stopnia została zlikwidowana, a na studiach II stopnia zlikwidowano same zajęcia WF.

Studenci studiów **drugiego stopnia** w ciągu dwóch lat nauczania mają obowiązek zaliczenia dowolnych zajęć fakultatywnych prowadzonych w języku B, wybranych z oferty slawistycznej. Ponadto program przewiduje zaliczenie dowolnego fakultetu prowadzonego w języku kierunkowym. *Projekt studencki* jest realizowany przez grupę studentów (2-4 osoby) pod opieką pracownika naukowego Instytutu, a prezentacja projektu oraz praca pisemna (raport) w języku A muszą zostać przygotowane i ocenione najpóźniej do końca trzeciego semestru.

Należy jednak dodać, iż mimo bogatej oferty kształcenia językowego, program studiów na kierunku nie przewiduje obligatoryjnego nauczania któregoś z języków kongresowych, co w warunkach współczesnego rynku pracy nie znajduje uzasadnienia.

Sekwencja poszczególnych modułów kształcenia na kierunku jest prawidłowa. Poprawnie zasadniczo rozłożono treści kształcenia w semestrach i na poszczególnych latach. Pewne zastrzeżenia może budzić jedynie umieszczenie przedmiotu *Gramatyka opisowa* w planie drugiego roku studiów I stopnia. Przeniesienie go na I rok umożliwiłoby skuteczniejsze nauczanie modułów językowych, szczególnie praktycznej nauki języka kierunkowego.

Zakres przekazywanego studentom materiału zgadza się z sylabusami przedmiotów i efektami kształcenia, które konstruowano przy uwzględnieniu aktualnego stanu wiedzy oraz metod badawczych, połączonych z profilem naukowym kadry Jednostki. Do wyjątków należą obecnie dwie specjalności: *bulgarystyka* i *słowenistyka*, na których ZO PKA stwierdził brak minimum kadrowego, w związku z czym w tych grupach niektóre zajęcia prowadzą wykładowcy z innych południowosłowiańskich specjalności językowych.

Punkty ECTS do kierunku i oddzielnych modułów przypisane są zgodnie z kryterium czasowym i nakładem pracy. Łącznie na studiach pierwszego stopnia jest to 180 pkt., na studiach drugiego stopnia 120 pkt. ECTS; w semestrze 30 pkt., rocznie 60 pkt. System ECTS funkcjonuje w Jednostce sprawnie, w międzynarodowym programie wymiany ERASMUS+ w latach 2014–2017 z tej formy kształcenia korzystało 54 studentów.

Godzinowa liczba zajęć na poszczególnych latach, w semestrach i tygodniach jest zróżnicowana, ale stosunkowo równomierna. Mniejsze obciążenie ostatnich semestrów

każdego ze stopni studiów (odpowiednio: 6 i 4) pozwala na przygotowanie do egzaminu licencjackiego lub magisterskiego. Harmonogram zaliczeń i egzaminów z przedmiotów nie budzi zastrzeżeń.

Plan zajęć sporządzony został zgodnie z zasadami higieny pracy, niektóre moduły fakultatywne odbywają się w godzinach wieczornych, co wywołuje krytyczne uwagi części studentów.

Podczas zajęć dydaktycznych pracownicy wykorzystują zróżnicowane metody nauczania: klasyczne – wykład, konwersatorium, ćwiczenia – oraz innowacyjne, nastawione na aktywny udział słuchaczy: wykład z elementami konwersatorium, prezentacje multimedialne (indywidualne i grupowe), dyskusję, pracę w grupach, warsztaty, prace własne studenta: wypracowania, prace semestralne, prace roczne, przygotowywanie projektów. Używany jest w nich język polski, ale również kierunkowe języki słowiańskie.

Formy i metody kształcenia trafnie dobrano do zakładanych efektów kształcenia. Większość zajęć odbywa się w trybie ćwiczeń lub konwersatoriów, umożliwiając realizację większości efektów nauczania; przy czym proporcje na obu stopniach studiów są zróżnicowane: na I stopniu studiów wykłady stanowią 42,3%, konwersatoria i ćwiczenia łącznie – 57,69%. Na II stopniu kształcenia proporcja jest korzystniejsza dla zajęć aktywizujących samodzielność studenta – konwersatoria i ćwiczenia łącznie wynoszą 78,5%; wykłady – 21,4%.

Uczelnia na wniosek studenta przewiduje indywidualizację procesu kształcenia. Indywidualny tok studiów (ITS) dostępny jest studentom po ukończeniu I roku studiów I stopnia i uzyskaniu średniej co najmniej 4,75 (*Uchwała Rady Wydziału Polonistyki z 23 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad studiowania na Wydziale Polonistyki UW, § 22*). ITS odbywa się pod kierunkiem opiekuna naukowego, wyznaczonego przez dziekana, który zatwierdza też indywidualny program kształcenia. Indywidualny program kształcenia musi spełniać wymagania, wynikające z efektów kształcenia określonych dla kierunku (*Regulamin studiów UW, § 22 I.*).

Na kierunku realizuje się prawa osób niepełnosprawnych. W zapewnianiu studentom z dysfunkcjami zdrowotnymi wszechstronnej pomocy organizacyjnej Jednostka współpracuje z Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych UW. Adekwatny do modułów dobór metod kształcenia, wykorzystywanie przez prowadzących zróżnicowanych technik komunikacji i informacji pozwala na ich dopasowanie, gdy taka potrzeba istnieje, do możliwości i potrzeb studentów niepełnosprawnych, umożliwiając im osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Ograniczenia w zapewnieniu dostępu osobom niepełnosprawnym do pełnego procesu kształcenia mogą wynikać z bariery architektonicznej, gdyż w budynku, gdzie mieści się ISZiP, nie ma swobodnego dojazdu do windy dla osób na wózkach.

Z uwagi na jakość procesu dydaktycznego przyjęto minimalną i maksymalną liczebność grup zajęciowych: ćwiczenia: 10–25 osób, konwersatoria/warsztaty: 10–25 osób, wykłady: nie mniej niż 10 osób, seminaria licencjackie: 5–20 osób, seminaria magisterskie: 5–20 osób. Wspomagająco na przebieg procesu kształcenia działa system konsultacji i dyżurów pracowników, wpisany w organizację studiów (3 godz. tygodniowo). Właściwym rezultatom nauczania sprzyja dobry kontakt prowadzących zajęcia ze studentem. Dyrekcja monitoruje proces kształcenia za pomocą aktywnego systemu jakości kształcenia, autoocen nauczycieli akademickich, ankiet studenckich, rozmów ze studentami, okresowych hospitacji zajęć.

Struktura realizowanego na kierunku *slawistyka* programu kształcenia, liczba godzin i treści nauczania, a także wymienione wyżej metody prowadzenia zajęć dają możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia dla ocenianego kierunku.

2.2.

Analiza wybranych pisemnych prac etapowych wykazała, iż system oceny efektów kształcenia przebiega poprawnie. Uwagi krytyczne odnoszą się głównie do braku ocen opisowych, a częściowo do nieinformowania o przyjętej szczegółowej skali ocen (zob. załączniki).

W Jednostce nie obowiązuje jeden system opisu pisemnych prac etapowych i końcowych – dotyczy to informacji o charakterze ocenianych zajęć (wykład, konwersatorium, ćwiczenia), typie pracy (test, esej, rozprawka), roku, grupie, semestrze, szczegółowej skali ocen). Forma opisu sprawdzianów uzależniona jest od indywidualnej decyzji prowadzącego.

Koncepcja kształcenia oraz organizacja nauczania w Jednostce pozwala na realne osiągnięcie większości przedstawionych efektów kształcenia.

System sprawdzania rezultatów kształcenia w Jednostce jest przejrzysty, pozwala na weryfikację celów i ocenę stopnia osiągnięcia efektów kształcenia na poszczególnych etapach; jest dostępny studentom, co potwierdzili też podczas spotkania z ZO PKA.

Metody ewaluacji, przyjęte na kierunku, tworzą zróżnicowaną, jasną strukturę, odzwierciedlającą specyfikę kształcenia obszarowego i modułowego. Umożliwia ona regularną weryfikację celów stawianych przed kształceniem i ocenę poziomu realizacji efektów kształcenia na różnych etapach procesu dydaktycznego (sprawdziany etapowe i końcowe).

Główne metody oceny i zaliczania to śródroczne i roczne egzaminy ustne i pisemne (w tym: egzamin bez dostępu do podręczników, egzamin lub test z dostępem do podręczników/słowników, egzamin pisemny ograniczony czasowo, egzamin dyplomowy), testy (otwarte i zamknięte), eseje, rozprawki. Weryfikacja wiedzy i kontrola osiągnięcia efektów nauczania w przypadku kształcenia na odległość nie narusza przepisów *art. 164 ust. 4 ustawy*

PSW. Prowadzący kurs sprawuje nadzór nad postępami studentów poprzez testowe prace pisemne, egzaminy podsumowujące każdorazowo odbywają się w pomieszczeniach uczelni.

W Jednostce wykorzystuje się również sposoby weryfikacji wiedzy zorientowane na interakcję, stymulowanie samodzielności studenta, przygotowanie i udział w badaniach naukowych: prezentacja (grupowa, indywidualna, multimedialna, ustna, pisemna, prezentacja naukowego projektu studenta), raport (grupowy i indywidualny), artykuł naukowy, badania terenowe (jako rodzaj sprawdzania efektów kształcenia przez bezpośrednią pracę w terenie), *case study* (analiza przypadku).

Oceniana jest także umiejętność przygotowania pracy dyplomowej, prezentacja założeń i osiągniętych wyników pracy dyplomowej; bieżące przygotowanie studenta do zajęć dydaktycznych, umiejętności studenta podczas zajęć dydaktycznych, merytoryczny wkład studenta w dyskusję, ocena umiejętności współdziałania w grupie. Student dokonuje samooceny osiągnięcia efektów kształcenia. W przypadku sprawdzania końcowych etapów kształcenia formy kontrolne często się łączą, np. egzaminowi ustnemu towarzyszy praca pisemna (np. test) (zob. załącznik nr 3). Kursy internetowe weryfikowane są za pomocą prac testowych (zob. załącznik nr 3).

Formy i kryteria weryfikacji wiedzy oraz sposoby oceny wyników na różnych etapach procesu kształcenia podawane są do wiadomości studentów w sylabusach zajęć oraz na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu. Studenci mają wgląd do prac i egzaminów pisemnych, uzyskane wyniki mogą skonsultować z wykładowcami prowadzącymi egzamin. Istnieje również możliwość konsultacji i uzyskania informacji o wynikach prac pisemnych w czasie dyżurów pracowników (3 godz. w tygodniu). Z formalnymi i merytorycznymi wymogami, które powinna spełniać praca dyplomowa, kryteriami jej oceny oraz zakresem egzaminu dyplomowego, studenci zapoznają się podczas pierwszych zajęć seminaryjnych.

Zgodnie z Systemem zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego studenci studiów pierwszego i drugiego stopnia oceniani są w skali 2–6 (ocena celująca liczona jest do średniej jako 5), a oceniany jest stopień osiągnięcia opisanych w sylabusie efektów kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem opanowania lektur obowiązkowych, umiejętności samodzielnego wnioskowania i wiązania informacji pochodzących z różnych źródeł, poprawności i płynności wypowiedzi (zarówno w formie pisemnej, jak i ustnej – w przypadkach, gdy forma egzaminu/zaliczenia pozwala na jej sprawdzenie). W trakcie egzaminów ustnych/kolokwiiów student poznaje uzasadnienie wystawionej oceny zgodnie z wymogami określonymi w sylabusach przedmiotów. Nieusprawiedliwiona nieobecność na egzaminie skutkuje adnotacją NK w systemie USOS i

utrata prawa do podejścia do egzaminu w pierwszym terminie (sesja zimowa i letnia) lub wpisem warunkowym z przedmiotu (sesja poprawkowa). Przypadki sporne rozstrzyga dziekan, który może zdecydować o wyznaczeniu dodatkowego terminu egzaminu.

Zgodnie z Systemem zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Polonistyki UW oceny semestralne/roczne muszą znaleźć się w systemie USOS najpóźniej tydzień po terminie zaliczenia/egzaminu. Praca semestralna/roczna oddana przez studenta w terminie powinna zostać oceniona przez prowadzącego w ciągu dwóch tygodni od jej dostarczenia (o ile inne reguły nie zostały sformułowane w sylabusie przedmiotu). Praca roczna/semestralna, której część lub całość jest plagiatem (źródło plagiatu musi zostać wskazane), skutkuje oceną niedostateczną z przedmiotu, w ramach którego powstała (bez możliwości zwolnienia z opłat). W ramach weryfikacji efektów kształcenia analizie w systemie antyplagiatowym *OSA* podlegają wszystkie prace dyplomowe. Na podstawie raportu sporządzonego przez system, opiekun sprawdza i potwierdza lub neguje autorski charakter pracy. W przypadku rażącego naruszenia prawa sprawa plagiatu kierowana jest do Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów i Doktorantów UW. Niezbymalnym składnikiem procesu ewaluacji na kierunku jest wpajanie studentom konieczności przestrzegania zasad etycznych. Wykładowcy mają obowiązek reagowania na wszelkie przejawy zachowań wykraczających poza ustalone normy prawne (ściągnięcie, naruszanie praw autorskich). Studenci w razie uwag odnośnie do postawy etycznej nauczycieli akademickich, bądź do trybu oceny osiąganych efektów kształcenia mogą wyrażać swoje zdanie w ankietach oceniających, zwracać się bezpośrednio do wykładowcy albo odwołać do opiekuna roku, zastępcy dyrektora ds. dydaktycznych, dyrektora Jednostki lub dziekana wydziału.

Egzaminy i prace pisemne archiwizowane są przez rok od czasu oceny. Wiele z prac etapowych dostępnych jest do wglądu w formie elektronicznej z opisem i dokumentacją w trybie „recenzja”. Prace dyplomowe i protokoły egzaminów dyplomowych dostępne są w formie elektronicznej w Archiwum Prac Dyplomowych UW, a protokoły egzaminów w systemie USOS.

Celem seminariów licencjackich i magisterskich jest wydobycie indywidualnych potrzeb i naukowych predyspozycji studentów, na podstawie których formułowany jest temat pracy dyplomowej każdego ze studentów. Niewielka liczebność grup zajęciowych, zwłaszcza na studiach magisterskich, umożliwia nawiązanie indywidualnych relacji w grupie oraz pogłębia znacząco efektywność pracy w zespole. Harmonogram kontroli osiągnięcia efektów kształcenia jest poprawny i nie wykracza poza ustawowe ramy.

Zależnie od potrzeb słuchacza możliwa jest modyfikacja metod ewaluacji efektów kształcenia, np. dodatkowe indywidualne terminy zaliczeń i egzaminów (w przypadku studentów wyjeżdżających, pracujących, studiujących równocześnie inny kierunek). Sprawnie działa na *slawistyce* system uznawania efektów kształcenia studentom, którzy realizowali dane przedmioty na innych uczelniach (np. podczas wymian międzynarodowych). W ramach systemu równego oceniania osoby niepełnosprawne na kierunku mają prawo do alternatywnych form zdobywania zaliczeń (m.in. w formie ustnej zamiast pisemnej), istnieje możliwość przedłużenia czasu pisania prac sprawdzających. Studenci kierunku podczas rozmowy z ZO PKA nie zgłaszali zastrzeżeń do zasad, ani sposobów oceniania.

Tematyka dyplomów, prac etapowych i egzaminacyjnych zgodna jest z sylabusami i zakładanymi efektami kształcenia. Dotyczy kultur i języków Słowiańszczyzny zachodniej i południowej. Mieści się w obrębie literaturoznawstwa, kulturoznawstwa i językoznawstwa. Tematy szczegółowe poruszają zagadnienia m.in. roli i miejsca literatur słowiańskich, języka, kultury ludowej oraz popularnej w procesie kształtowania się tożsamości narodowej w poszczególnych krajach, problematyki medioznawczej, zagadnień socjolingwistycznych, funkcji symbolicznych języków słowiańskich w strukturze świadomości narodowej Słowian zachodnich i południowych, językowych uwarunkowań kontaktów międzyetnicznych i językowego obrazu świata. Na podstawie prac dyplomowych studiów I i II stopnia, z którymi zapoznał się ZO PKA stwierdzić można, iż za ich pośrednictwem możliwe jest zweryfikowanie osiągniętych przez dyplomantów efektów kształcenia, przypisanych do kierunku, specjalności językowych i specjalizacji (literaturoznawstwo, językoznawstwo, kulturoznawstwo). Sprawdzone prace miały wymaganą objętość, zawartość merytoryczną i kształt formalny. Prezentowały wiedzę studentów, kwalifikacje teoretyczne (metodologia, aparat pojęciowy) i praktyczne (techniczna strona pracy) w zakresie pisania pracy dyplomowej, sprawność analityczną i interpretacyjną, oraz umiejętność wyciągania wniosków. Kompetencje językowe w większości prac weryfikuje streszczenie w języku kierunkowym, tylko w części wypadków ZO PKA stwierdził zbyt małą objętość streszczenia, by ocenić poziom znajomości języka.

Ważnym elementem weryfikującym skuteczność osiągania zakładanych efektów nauczania jest aktywność studentów na polu badawczym – praca w Studenckim Kole Naukowym, prowadzenie studenckiego czasopisma. Studenci I i II stopnia studiów mogą uczestniczyć w zagranicznych i krajowych międzynarodowych konferencjach naukowych studentów i doktorantów, których efektem są publikacje w monografiach zbiorowych. Cyklicznie organizowane są również dwustronne studenckie sesje naukowe między Polską a Bułgarią pod patronatem Ministra Edukacji Republiki Bułgarii i JM Rektora UW. W ocenianym okresie

kilkunastu studentów Jednostki brało udział w sympoziach organizowanych przez ośrodki naukowe m.in. w Austrii, Bułgarii, Chorwacji, Czechach, Polsce, Serbii, Słowenii, Słowacji, na Węgrzech. Tematyka prezentowanych prac badawczych była zgodna z realizowaną koncepcją, profilem i efektami kształcenia przypisanymi do kierunku.

Analiza przez ZO PKA wybranych pisemnych prac etapowych i dyplomowych wykazała, iż system oceny efektów kształcenia przebiega bezstronnie, rzetelnie i poprawnie. Wykładowcy przeprowadzający ocenę osiągania efektów kształcenia zasadniczo dobrani są trafnie, zgodnie z reprezentowanymi specjalnościami i specjalizacjami, dysponują odpowiednim przygotowaniem do ewaluacji, sprawdzają wyniki kompetentnie, bezstronnie i rzetelnie. Obowiązujące kryteria ewaluacji częściowo narusza brak minimum kadrowego na specjalnościach *bułgarystyka* i *słowenistyka*. W tych grupach stopnień przyswojenia niektórych efektów kształcenia sprawdzają specjaliści z innych południowoślowiańskich specjalności językowych. Podstawowym defektem jest brak ocen opisowych prac pisemnych, czasem brak zasad przeliczania punktacji na ocenę. Sporadycznie podaje się punktację bez ocen (zob. *załącznik nr 3*). Niewielkie usterki stwierdzono przy ocenie końcowej niektórych prac dyplomowych (zawyżanie; w 1 przypadku zaniżenie, ocen).

Osiągane w Jednostce efekty nauczania na pierwszym i drugim poziomie studiów sprzyjają dalszemu kształceniu, są przydatne na rynku pracy i przekładają się na późniejsze zawodowe losy absolwentów. Niemała grupa absolwentów kierunku podejmuje pracę naukową – i nie tylko w polskich uczelniach wyższych lub placówkach badawczych, ale także za granicą, np. w Bułgarskiej Akademii Nauk. Wśród absolwentów Instytutu są wydawcy, dyplomaci, dziennikarze, naukowcy, nauczyciele, osoby związane z trzecim sektorem, politycy, sportowcy. W ramach uczelni oraz we własnym zakresie Jednostka organizuje konkurs na najlepsze studenckie prace roczne, monitoruje kariery absolwentów, dąży do utrzymywania z nimi kontaktów, planuje większe sformalizowanie współpracy z absolwentami.

2.3.

Warunki rekrutacji studentów na kierunku są czytelne, prowadzone wg zasady równych szans, zapewniają odpowiednią selekcję kandydatów. Informacja o rekrutacji udostępniona jest na stronie internetowej Jednostki, jednak ma charakter ogólny – koncentrując się na prezentacji programu kształcenia i perspektywach zawodowych, odsyła do linków, gdzie chętni mogą uzyskać szczegółowe informacje o wymogach stawianym kandydatom. Corocznie Instytut otwiera nabór na trzy specjalności na obydwu poziomach studiów (na bohemistykę nabór odbywa się każdego roku, na pozostałe specjalności – naprzemiennie).

Podstawą przyjęć **na studia pierwszego stopnia** są wyniki uzyskane na egzaminie maturalnym (konkurs świadectw) kandydatów. Przedmiotami punktowanymi na poziomie podstawowym lub rozszerzonym są: język polski (45%), matematyka (10%) i język obcy nowożytny (45%). Próg kwalifikacji wynosi 30 punktów. Podstawą przyjęć **na studia drugiego stopnia** jest konkurs dyplomów ukończenia studiów pierwszego lub drugiego stopnia, bądź też jednolitych studiów magisterskich. Dodatkowo kandydaci muszą potwierdzić znajomość tego języka zachodniosłowiańskiego lub południowosłowiańskiego, który kandydat chce studiować, co najmniej na poziomie B2 (certyfikatem potwierdzającym znajomość języka, dyplomem studiów slawistycznych lub egzaminem zdanym przed komisją w Instytucie).

O przeniesienie na *studia slawistyczne* w Instytucie, licencjackie i magisterskie mogą ubiegać się osoby studiujące na studiach slawistycznych w trybie stacjonarnym, które spełniły zobowiązania wobec własnej uczelni. W przypadku większej niż przewidziany limit miejsc liczby kandydatów spełniających wymogi kwalifikacyjne decyduje wysokość średniej ocen.

Prawo udziału w postępowaniu kwalifikacyjnym na studia równoległe licencjackie i magisterskie mają studenci UW, którzy w czerwcowej sesji egzaminacyjnej zaliczyli bieżący rok studiów na kierunku macierzystym. W przypadku większej niż przewidziany limit miejsc liczby kandydatów spełniających wymogi kwalifikacyjne decyduje wysokość średniej ocen. Dodatkowo, kandydat na studia magisterskie musi potwierdzić znajomość tego języka zachodniosłowiańskiego lub południowosłowiańskiego, który chce studiować, co najmniej na poziomie B2 (certyfikatem potwierdzającym znajomość języka, dyplomem studiów slawistycznych lub egzaminem zdanym przed komisją w Instytucie).

W chwili obecnej rekrutacja nie uwzględnia trybu potwierdzenia efektów uczenia się spoza systemu formalnego, jednak przygotowania do tego procesu trwają. Doradca oraz członkowie Komisji Weryfikujących zostali wybrani i przeszkoleni.

Kwestie związane z procesem dyplomowania reguluje System Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia na Wydziale Polonistyki UW. Seminarium licencjackie (literaturoznawcze, kulturoznawcze, językoznawcze) student wybiera na trzecim roku studiów, seminarium magisterskie na pierwszym roku studiów II stopnia i pod kierunkiem uprawnionego nauczyciela akademickiego przygotowuje pracę licencjacką lub magisterską w języku polskim albo w języku specjalności. Zdecydowana większość prac licencjackich i magisterskich jest pisana po polsku to nie jest możliwe – na ich podstawie – zweryfikowanie, posiadanego przez studenta, stopnia znajomości języka studiowanego. Znajomość języka na wymaganym poziomie odpowiednio do I i II stopnia studiów (poziom C1 i C2) weryfikują obszernie streszczenia zamieszczane w pracach licencjackich i magisterskich. Taki stan rzeczy, gdzie

tylko część prac została sporządzona w studiowanym języku kierunku może budzić obawy, co do potwierdzania zakładanych efektów kształcenia. Jednak ZO w trakcie oceny Jednostki nie potwierdził braku osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia.

Temat pracy licencjackiej powinien być zatwierdzony przez promotora, zaś praca powinna mieć objętość do około 40 000 znaków i potwierdzać osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności przypisanych do ocenianego kierunku: tzn. orientacji w dziedzinie, której dotyczy rozprawa, poprawnego posługiwania się terminologią właściwą dla wybranego obszaru badań, formułowania rozwiniętej, spójnej, logicznej, poprawnej językowo wypowiedzi pisemnej, zbierania materiałów badawczych potrzebnych do pracy, rozpoznawania stanu badań nad podjętym zagadnieniem, samodzielnego selekcjonowania i analizowania zebranego materiału, sporządzania przypisów i bibliografii.

Egzaminy zawierają trzy pytania zadane przez komisję, w tym co najmniej jedno związane z problematyką pracy, a pozostałe wybrane z zestawu zagadnień egzaminacyjnych opublikowanych na stronie internetowej; co najmniej jedno pytanie zadane w języku danej specjalności. Ostatnie zalecenie nie zawsze jest przestrzegane, ale odstępstwa należą do rzadkości.

Temat pracy magisterskiej powinien być zatwierdzany przez promotora i dyrektora Instytutu. Praca powinna mieć objętość od trzech do pięciu arkuszy wydawniczych (120–200 tysięcy znaków), chyba że w sytuacji szczególnie uzasadnionej specyfiką badań dyrektor Instytutu na wniosek promotora zezwoli na mniejszy lub większy rozmiar pracy. Praca magisterska sprawdza efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności: pogłębionej i uszczegółowionej znajomości dziedziny, której dotyczy praca, poprawnego posługiwania się specjalistycznym językiem i terminologią właściwymi dla wybranego obszaru badań, świadomego posługiwania się uzasadnioną metodologią badawczą, samodzielnego zbierania materiałów badawczych potrzebnych do pracy, rozpoznawania stanu badań nad podjętym zagadnieniem, hierarchizowania uzyskanej wiedzy, samodzielnego formułowania hipotez i sądów badawczych, polemiki z innymi stanowiskami, samodzielnego formułowania uzasadnionych wniosków badawczych, sporządzania przypisów i bibliografii. Egzamin magisterski składa się z trzech pytań zadanych przez komisję, w tym co najmniej jednego związanego z problematyką i metodologią pracy, a pozostałe są związane z problematyką seminarium magisterskiego; co najmniej jedno zadane w języku danej specjalności.

Jak pokazują dane z rekrutacji, zainteresowanie kierunkiem jest znaczne. Na pierwszy rok studiów pierwszego stopnia przyjmuje się od kilkudziesięciu do ponad 100 osób (w roku 2017/2018: 110). Nie wszystkie przyjęte osoby zaliczają ten cykl kształcenia, część rezygnuje

w trakcie roku akademickiego, co jest obecnie tendencją ogólniejszą w polskich uczelniach. Na późniejszych latach naukę podejmuje ok. połowy przyjętych, ostatnio z tendencją spadkową.

Zainteresowanie *studiami slawistycznymi* drugiego stopnia można określić jako umiarkowane, komisja rekrutacyjna przyjmuje ok. 30-20 osób na pierwszy rok, większość z nich kontynuuje studia na roku drugim.

Od kilku lat natomiast niska jest liczba absolwentów obu stopni studiów, w ocenianej Jednostce waha się między 13 a 4, co wynika najczęściej z decyzji studentów, którzy nie finalizują prac dyplomowych.

Wyniki naboru na studia są monitorowane przez komisję rekrutacyjną i dyrekcję instytutu na podstawie aktualizowanych list z wynikami postępowania rekrutacyjnego, a następnie w trybie rocznym na podstawie danych w systemie USOS. Na tej podstawie tworzone są limity przyjęć na studia oraz określane inne parametry wchodzące w skład uchwały rekrutacyjnej. Jeśli odsiew w danej specjalności był znaczący, dokonywana jest analiza czynników i podejmowane są na tej podstawie odpowiednie kroki (na przykład w zakresie programu zajęć fakultatywnych, przeprowadza się ankietę wewnętrzną monitorującą motywację studentów dotyczące kontynuacji studiów na poziomie magisterskim, podejmuje działania popularyzatorsko-promocyjne).

Proces dyplomowania inicjowany jest w chwili wyboru seminarium licencjackiego lub magisterskiego. Kończy go egzamin dyplomowy. Seminarium magisterskie prowadzą pracownicy samodzielni, licencjackie także niesamodzielni w stopniu doktora. Brak minimum kadrowego dla specjalności *bułgarystyka* i *słowenistyka* praktycznie nie odbija się na procesie dyplomowania, gdyż studenci dysponują prawem wyboru seminarium magisterskiego u różnych specjalistów, szczególnie z zakresu kulturoznawstwa.

Wyróżnione prace archiwizowane są w repozytorium uczelni (za zgodą autora). Pozostałe prace przechowywane są w Archiwum Prac Dyplomowych UW; są do wglądu po zalogowaniu (w wyszukiwarkach według nazwiska i tematu; adres: https://apd.uw.edu.pl/?_s=1), dostępne są także pełne ich recenzje.

Recenzje prac dyplomowych sporządzają promotor i recenzent. Zawartość pracy obejmuje oświadczenie o nienaruszaniu prac autorskich i świadomości skutków podania nieprawdziwych danych. Ocenę za egzamin dyplomowy określa się na podstawie średniej arytmetycznej z pytań egzaminacyjnych.

Prace, z którymi komisja się zapoznała, stały na różnym poziomie merytorycznym i metodologicznym. Były adekwatne do treści programowych i efektów kształcenia przewidywanych dla kierunku, zwykle poprawne stylistycznie, pisane według odpowiednio

dobranej literatury przedmiotu. Incydentalnie w pracach dyplomowych zdarza się brak streszczenia, różna jest długość streszczeń, niektóre zajmują niewiele ponad stronę, co trzeba uznać za nadmierny skrót ich zawartości. Z dwunastu sprawdzonych prac w czterech przypadkach stwierdzono ocenę zawyżoną lub częściowo zawyżoną (przez jednego z oceniających), w jednym ocenę zaniżoną (załącznik 3, cz. II). W zakresie archiwizowania jednostkowo stwierdzono brak protokołów z obron dyplomowych.

Weryfikacja wybranych prac dyplomowych, ich tematyki, recenzji i sposobu przeprowadzania egzaminów dyplomowych wykazała, iż poza kilkoma wyjątkami prowadzone były zgodnie z przepisami. W większości właściwy jest sposób oceniania i archiwizowania prac. W jednym wypadku komisja stwierdziła brak protokołu w teczce (*załącznik 3, cz. II, p. 5 studia II stopnia*), a także brak oceny z egzaminu na protokole (*załącznik 3, cz. II, p. 5 studia II stopnia*).

Uzasadnienie z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Zakładane treści programowe obejmują zróżnicowaną, zgodną z najnowszymi osiągnięciami nauki wiedzę i umiejętności z obszaru literaturoznawstwa, językoznawstwa, znajomości kultur studiowanej specjalności. Studia z założenia noszą interdyscyplinarny charakter. Program wpisuje się w zakładane efekty kształcenia, powiązany jest z aktywnością naukową pracowników Jednostki, oferując studentowi kształcenie aktualne, oparte na nowych metodologiach, przygotowujące go do prac naukowo-badawczych i zakładanego przez profil studenta zawodu. Na wniosek studenta uczelnia zapewnia słuchaczom dostęp do indywidualnego toku nauczania, przestrzega praw osób z niepełnosprawnością, aczkolwiek pewne bariery architektoniczne mogą utrudniać osobom na wózkach dostęp do pełnego procesu kształcenia.

Model organizacyjny programu rozplanowany został według obowiązujących wymagań i uwzględnia przepisy higieny pracy. Zorientowano go na osiągnięcie celów i rezultatów kształcenia z zakresu obszarowego oraz modułowego kierunku. System oceny efektów kształcenia poza drobnymi uchybieniami przebiega poprawnie. Uzależniony jest od typu i sposobu prowadzenia zajęć. Jednostka monitoruje skuteczność programu. Prowadzący w większości dysponują odpowiednimi kompetencjami do oceny. Zgodnie z ustawą przebiega kształcenie na odległość. Absolwent zdobywa kwalifikacje do dalszego kształcenia, pracy badawczej lub zawodowej, dysponując jednocześnie unikatowymi na rynku pracy kompetencjami językowymi i społecznymi, związanymi ze znajomością problemów wielokulturowości na obszarze Europy Środkowej i Bałkanów.

W Instytucie Slawistyki Zachodniej i Południowej stosowane są przejrzyste i spójne procedury rekrutacji kandydatów, uwzględniające zakładane efekty kształcenia i zasadę równych szans. Sposób dyplomowania dowodzi wysokiego stopnia przyswojenia przez dyplomantów przypisanych do kierunku efektów kształcenia. Jest zbieżny z interdyscyplinarnym programem studiów. Premiuje prace na wysokim poziomie. Niekiedy tylko zdarzają się luki w dokumentacji, związanej z procesem dyplomowania.

Za główną słabość kierunku należy uznać brak minimum kadrowego na dwóch z sześciu specjalności: *bułgarystyce* i *słowenistyce*, na których część zajęć kierunkowych prowadzą wykładowcy z innych południowosłowiańskich specjalności językowych. Ponadto uchybienia dostrzegalne są w: sekwencji przedmiotów na II roku studiów I stopnia; w kształceniu językowym, które nie przewiduje obligatoryjnego nauczania w żadnym z języków kongresowych; brak konsekwencji w sposobie opisu prac pisemnych; brak konsekwencji w informowaniu studenta o zasadach oceniania prac pisemnych; oraz to, że przeszkodą w realizacji wszystkich zakładanych efektów kształcenia przez osoby niepełnosprawne mogą być istniejące bariery architektoniczne; nie wszystkie kierunkowe efekty kształcenia przypisane do specjalności *bułgarystyka* i *słowenistyka* mogą być osiągnięte na skutek braków w minimum kadrowym. ZO nie odnotował szczególnej dbałości ze strony Instytutu w zakresie popularyzowania zasad rekrutacji, ponieważ strona internetowa Jednostki zawiera tylko ogólnikowe informacje na ten temat.

Dobre praktyki

1. ZO za dobrą praktykę uznał interdyscyplinarność studiów;
2. Organizowanie przez Jednostkę konkursu na najlepsze studenckie prace roczne, oraz kierowanie wyróżnionych prac dyplomowych do repozytorium BUW (inne znajdują się w APD)

Zalecenia

Należy :

1. poddać weryfikacji program studiów dla II roku I stopnia w celu przesunięcia zajęć z *Gramatyki opisowej* na I rok studiów i prowadzić go w języku polskim, gdyż zarówno na pierwszym, jak i drugim roku studiów I stopnia studentom brak jeszcze kompetencji, aby w pełni zrozumieć używany tam aparat pojęciowy i terminologiczny;
2. wprowadzić do programu kształcenia obligatoryjnie jeden z języków kongresowych;

3. wprowadzić jako obowiązkowe przygotowanie pracy dyplomowej i magisterskiej w języku kierunkowym studiowanym przez studentów w celu obiektywnego potwierdzenia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia;
3. bezwzględnie przestrzegać obowiązku zadawania pytania w języku kierunkowym podczas egzaminu dyplomowego, zwłaszcza na II stopniu;
4. poddać większej krytyce i obiektywizmowi wystawiane oceny przy recenzji prac magisterskich, tak aby w ocenie uwzględniać m.in. kryterium nowatorstwa;
5. znormalizować wielkości streszczenia w języku obcym pracy magisterskiej;
6. uzupełnić teczki z obron dyplomowych o brakujące protokoły oraz dokumentację związaną z procesem dyplomowania;
7. przedstawiać studentom oceny opisowe z prac pisemnych;
8. konsekwentnie przedstawiać studentom sposób przeliczania punktacji na ocenę oraz podawać ocenę razem z punktacją;
10. zapewnić studentom specjalności *bułgarystyka* i *słowenistyka* obsadę wszystkich zajęć kierunkowego kształcenia przez wykładowców z kierunkowego obszaru językowego;
11. zapewnić studentom specjalności *bułgarystyka* i *słowenistyka* ewaluację wszystkich wyników kierunkowego nauczania przez kadre z kierunkowego obszaru językowego.
12. podjąć działania, które doprowadzą do likwidacji wszystkich barier ograniczających studentom z niepełnosprawnościami dostęp do pełnego procesu dydaktycznego (np. przy windzie zamontować podjazd);
13. wprowadzić na stronę internetową szczegółowe informacje o zasadach rekrutacji.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Działania systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia zostały określone procedurami przyjętego w 2013 r. Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia. Jego celem jest porządkowanie i doskonalenie zasad organizacji dydaktyki oraz nadanie cyklicznego charakteru prowadzonym analizom treści kształcenia, sposobów ich przekazu oraz metod oceniania osiągniętych efektów kształcenia.

Wdrożony w ramach ocenianego kierunku system zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia stworzył mechanizmy projektowania i dokonywania zmian realizowanych efektów kształcenia. Koncepcja kształcenia jest współtworzona przez dyrekcję Instytutu, nauczycieli akademickich oraz studentów, którzy opiniują programy studiów, proponują i akceptują zmiany w programach studiów, procedurach studiowania oraz uczestniczą w okresowym przeglądzie programów studiów i efektów kształcenia. Do zadań Wydziałowego Zespołu Zapewniania Jakości Kształcenia (dalej: WZZJK) należy przygotowanie corocznych sprawozdań z oceny własnej, opiniowanie nowych programów studiów i procedur ewaluacyjnych, zgłaszanie projektów zmian, a także opracowywanie tabeli partnerów społecznych. Kolejną koncepcją kształcenia jest opiniowana przez Komisję Dydaktyczną Rady Wydziału Polonistyki. Ewentualne propozycje modyfikacji programu studiów są następnie zatwierdzane przez Radę Wydziału. Wśród źródeł danych wykorzystywanych w procesie projektowania efektów kształcenia wymienić należy ponadto wnioski uzyskane w następstwie analizy ankiet ewaluacyjnych, których wyniki są przedstawiane dyrekcji Instytutu, nauczycielom akademickim prowadzącym zajęcia dydaktyczne oraz samorządowi studentów.

W proces konsultacji i opiniowania projektów zmian w programie studiów zaangażowani są również interesariusze zewnętrzni, z którymi Wydział prowadzi bliską, wieloletnią współpracę (w tym urzędy i agendy państwowe oraz organizacje pozarządowe współpracujące z krajami słowiańskimi Europy Środkowej i Południowej, instytucje kultury, media w Polsce i w krajach słowiańskich, placówki dyplomatyczne w krajach słowiańskich, instytucje związane z obsługą ruchu turystycznego, biura i agencje tłumaczeń, centra outsourcingowe, przedsiębiorstwa polskie współpracujące z krajami słowiańskimi, a także przedstawicielstwa firm z krajów słowiańskich w Polsce). Współpraca ta przyczynia się do podejmowania wspólnych działań o charakterze popularyzatorskim, jednakże Jednostka nie organizuje cyklicznych spotkań z przedstawicielami wymienionych instytucji. Zastosowanym przez Władze Wydziału działaniem zastępczym są mające doraźny charakter konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi, organizowane podczas spotkań z przedstawicielami instytucji zatrudniających studentów, cyklicznie organizowanych sesji naukowych, dni otwartych, czy też konferencji (np. Konferencja naukowa Bułgarystyka-Reinterpretacje, Architekci Słowiańszczyzny, Doświadczenie wiary w kulturach i literaturach słowiańskich w świetle myśli postsekularnej). W kontekście wprowadzanych, przy udziale interesariuszy zewnętrznych, modyfikacji programu studiów istotnym elementem był projekt „*Slawista w przestrzeniach kultury*” realizowany w ramach programu kulturoznawczych studiów slawistycznych. Jego celem było umożliwienie studentom udziału w zajęciach o charakterze praktycznym, pozwalających na

zapoznanie się z podstawami warsztatu kulturoznawcy, animatora kultury i badacza terenowego. Uczestnictwo w zajęciach pozwalało na aktywny i bezpośredni kontakt z kulturami wybranych krajów słowiańskich Europy Środkowej i Bałkanów oraz współpracę z instytucjami kulturalnymi w kraju i zagranicą (m.in. fundacjami, wydawnictwami, ośrodkami teatralnymi i filmowymi, mediami), służąc tym samym poszerzeniu kompetencji zawodowych absolwenta studiów „slawistyka”. Ponadto w celu wzbogacenia kompetencji studentów w zakresie prowadzenia badań terenowych zorganizowano dla studentów realizujących specjalność słoweńską pięciodniowe badania terenowe w Słowenii.

O realnym wpływie partnerów zewnętrznych na realizowany proces kształcenia świadczą zmiany wprowadzane do programu studiów np. włączenie do tematów zajęć realizowanych w ramach projektu naukowego, treści związanych z turystyką kulturową, co wiązało się z podejmowanym przez studentów zatrudnieniem w placówkach dyplomatycznych i przedsiębiorstwach turystycznych.

Corocznie przygotowywany jest raport z realizacji efektów kształcenia, zawierający szczegółową informację dotyczącą oceny efektów kształcenia oraz realizowanego programu studiów. Jego elementem jest również ocena dokonywanych korekt procesu kształcenia oraz możliwość zgłoszenia propozycji rozwiązań projakościowych (m.in. sygnalizowanej przez nauczycieli akademickich potrzeby zwiększenia wymiaru zajęć z zakresu językoznawstwa).

Przegląd programu studiów dokonywany jest z uwzględnieniem oceny technicznych i organizacyjnych warunków kształcenia (w tym współpracy z pracownikami administracyjnymi), służących realizacji procesu dydaktycznego.

Treść sprawozdania uwzględnia przede wszystkim opinie pozyskane od nauczycieli akademickich w ramach indywidualnie opracowywanego przez nich sprawozdania z realizacji efektów kształcenia (np. wdrożony postulat zwiększenia wymiaru zajęć z *Wprowadzenia do językoznawstwa*) oraz wyniki ankietyzacji studentów (w tym zmiana sposobu organizacji seminarium licencjackiego, które prowadzone początkowo na ostatnim semestrze drugiego roku i pierwszym semestrze trzeciego roku rozpoczynało się zdaniem studentów zbyt wcześnie. W konsekwencji przesunięto jego realizację w całości na trzeci rok studiów). Ponadto do wykorzystywanych źródeł danych należą wnioski płynące z podejmowanych przez studentów inicjatyw naukowych i społecznych, a także uwagi dotyczące przeprowadzanych egzaminów dyplomowych.

Corocznie po zakończeniu roku akademickiego (do połowy października, oceniając zamkniętą sesję wrześniową rok akademicki) każdy nauczyciel akademicki przygotowuje sprawozdanie z realizacji efektów kształcenia, ujmując w nim stopień osiągnięcia przez studentów zakładanych

efektów kształcenia, problemy związane z realizacją zaplanowanych treści kształcenia (np. niedostateczny poziom wejściowy wiedzy i umiejętności językowych studentów), osiągnięcia studentów, ocenę programu studiów, a także ocenę dostępnej infrastruktury dydaktycznej oraz wsparcia pracowników administracji. Analiza obejmuje również mocne strony prowadzonych zajęć dydaktycznych, które pozwoliły studentom na rozwinięcie zdobytych dotychczas umiejętności (np. wprowadzenie dodatkowych zajęć translatorskich). Przygotowanie sprawozdania wymaga ponadto przeprowadzenia analizy sylabusu zajęć oraz oceny jego zgodności z realizowanymi treściami kształcenia lub ewentualnej potrzeby aktualizacji zgodnie z wynikami prowadzonych badań naukowych.

Studenci mają możliwość oceny procesu kształcenia, wypełniając ankiety ewaluacyjne (przeprowadzane co roku na zakończenie zajęć), w których odnoszą się do wiedzy i umiejętności zdobytych podczas zajęć i ich przydatności w osiągnięciu efektów kształcenia (opisanych w sylabusie) z danego przedmiotu. Wyniki ankiet są analizowane przez zastępcę dyrektora ds. studenckich, a następnie, w razie potrzeby, omawiane na bieżąco z prowadzącym zajęcia (niezależnie od tego każdy pracownik otrzymuje informację o wynikach ankiet) i dyrektorem Instytutu. Warto podkreślić, iż obok corocznie realizowanych przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia badań ankietowych w ramach Instytutu stworzono własne wzory formularzy ankiet, umożliwiające pozyskanie uszczegółowionych, istotnych dla nauczycieli akademickich i Władz Instytutu prowadzącego oceniany kierunek informacji. W związku z wprowadzeniem od roku akademickiego 2017/2018 zmodyfikowanego programu studiów, kolejną edycję własnych ankiet zaplanowano po zakończeniu cyklu kształcenia.

Ponadto oprócz danych pozyskiwanych od studentów przy pomocy ankiet wiele propozycji doskonalenia programu studiów i dostosowania go do oczekiwań studentów zgłaszanych jest drogą bezpośrednich rozmów. Studenci wchodząc na rynek pracy zgłaszają trudności z jakimi się na nim spotkali i możliwe do wyeliminowania braki zdobytego wykształcenia. Są one przedmiotem analizy dokonywanej podczas okresowego przeglądu programów kształcenia służącemu identyfikowaniu możliwych do poprawy obszarów. Przykładem potwierdzającym skuteczność prowadzonych działań doskonalących uwzględniających uwagi studentów było wprowadzenie zajęć dydaktycznych z przedmiotu *Pisanie tekstu w języku kierunkowym*. Ponadto wobec zgłaszanych przez studentów postulatów silniejszego powiązania prowadzonego kształcenia z realizowanymi przez nauczycieli akademickich badaniami naukowymi wprowadzono modyfikacje zajęć z *Projektu studenckiego*, które obecnie w zmienionej formule (wprowadzenie systematycznych spotkań z nauczycielami akademickimi, zdefiniowanie konkretnych zadań do wykonania) realizowane są, jako *Projekt naukowy*.

Wymiernym efektem działań podejmowanych w następstwie wniosków płynących z analizy zgromadzonej dokumentacji są dokonane zmiany pro jakościowe procesu kształcenia np. wprowadzenie wyższego wymiaru zajęć z Gramatyki opisowej języka kierunkowego, czy włączenie obowiązkowego modułu Wymowy języka kierunkowego. Warto podkreślić, iż procesowi ulepszania podlegał również sam formularz przygotowywanego raportu z realizacji efektów kształcenia, czego potwierdzeniem było uzupełnienie go o dane statystyczne przygotowywane corocznie do połowy października przez dział Tok studiów. Zawierają one zestawienia danych takich jak: średnia ocen z realizowanych w roku akademickim przedmiotów i liczbę osób, które go nie zaliczyły, liczbę osób skreślonych z danego roku (z wyszczególnieniem liczby rezygnacji), powtarzających rok i wpisanych na kolejny rok studiów warunkowo oraz liczbę osób kończących studia w terminie. Analizie podlegają zwłaszcza dane świadczące o kłopotach z osiągnięciem minimalnych wymaganych efektów kształcenia i o powtarzających się w ramach modułów niedostatecznych wynikach w nauce. Ostateczne wyniki raportu z realizacji efektów kształcenia za miniony rok akademicki są prezentowane przez Dziekana Wydziału na listopadowej Radzie Wydziału.

Wynikiem skutecznego monitorowania oraz okresowego przeglądu sposobu realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów było również dokonanie zakupu nowoczesnego wyposażenia laboratorium językowego, umożliwiającego wykorzystywanie przy realizacji programu studiów nowych technologii służących nauczaniu języków obcych, w szczególności w zakresie wymowy. Władze Wydziału pozyskały środki finansowe na ten cel z Funduszu Innowacji Dydaktycznych Uniwersytetu Warszawskiego wspierającego jednostki uniwersyteckie w zakresie przedkładanych przez nie projektów.

Metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia stosowane obecnie przy realizacji programu studiów umożliwiają zarówno bieżącą ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia, jak i ich końcową ewaluację. Przejrzystość stosowanego na ocenianym kierunku systemu sprawdzania i oceniania efektów kształcenia zapewniają informacje zawarte w ogólnodostępnych sylabusach poszczególnych zajęć i wymogi związane z zaliczeniem przez studenta danego przedmiotu. W ramach ocenianego systemu zapewnienia jakości kształcenia wprowadzono również procedurę sprawdzania przydatności efektów kształcenia na rynku pracy, czemu służy monitoring losów absolwentów prowadzony przez Pracownię Ewaluacji Jakości Kształcenia. Do źródeł danych uwzględnianych w procesie monitorowania efektów kształcenia należą ponadto wyniki hospitacji zajęć dydaktycznych (przeprowadzane zarówno w ramach systematycznego badania jakości kształcenia jak i w trybie interwencyjnym, np. w wyniku powtarzających się w ankietach studenckich, w przynajmniej dwóch cyklach

dydaktycznych, istotnych uwag krytycznych lub innych niepokojących sygnałów). Zgodnie z pozyskanymi w toku wizytacji informacjami hospitacje zajęć dydaktycznych są niezwykle istotnym elementem procesu monitorowania realizacji przebiegu kształcenia, co wynika z prowadzenia wielu specjalności językowych, w zakresie których zajęcia dydaktyczne realizuje wielu nauczycieli akademickich i lektorów zatrudnianych zarówno przez Uczelnię, jak i ambasady poszczególnych krajów.

3.2.

Działania systemu podejmowane w ramach zapewnienia publicznego dostępu do informacji obejmują monitorowanie dostępności i aktualności danych zamieszczanych na stronie internetowej Wydziału oraz Instytutu, a także badanie kompleksowości i użyteczności publikowanych informacji dla poszczególnych grup jej odbiorców. Na wspomnianych stronach oraz portalach społecznościowych, w tym Facebooku, udostępniane są wszystkie niezbędne w toku realizacji procesu kształcenia informacje dotyczące: warunków rekrutacji, procedury dyplomowania, zasad współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, harmonogramów zajęć dydaktycznych, programów kształcenia, sylabusów, warunków i trybu zaliczeń/egzaminów, organizowanych konferencji i innych inicjatyw, w tym popularno-naukowych.

Ponadto w ramach ogólnodostępnych platform informacyjnych nauczyciele akademicy udostępniają informacje na temat swojej aktywności naukowej oraz dorobku naukowego. Przeprowadzona przez Zespół Oceniający PKA ocena kompleksowości zamieszczanych danych wykazała w tym względzie uchybienia skutkujące brakiem możliwości zapoznania się opisem sylwetek niektórych spośród nauczycieli akademickich (brak możliwości otworzenia zamieszczonego na stronie internetowej pliku .pdf). Błędy dotyczące funkcjonowania strony internetowej zgłosili również nauczyciele akademicy, których zdaniem niekiedy utrudnione bywa wprowadzanie dodatkowych treści dotyczących np. organizowanych konferencji naukowych. Poza publicznie dostępnymi portalami Wydział korzysta również z kanałów komunikacji intranetowej, w tym systemu USOS (gdzie dostępne są protokoły zaliczeń i egzaminów) oraz systemu APD dla dyplomantów (umożliwiającego złożenie pracy, wgląd do opracowanych recenzji).

Forma prezentacji danych na stronie internetowej została dostosowana do potrzeb poszczególnych grup interesariuszy z uwzględnieniem przewidywanego sposobu ich wykorzystania (w tym dla obcokrajowców). Dostęp do informacji zawartych na stronie internetowej uzupełniają tradycyjne formy upowszechniania informacji takie jak: tablice informacyjne, gabloty wydziałowe i instytutowe, ulotki promocyjne, spotkania informacyjne (z

kandydatami, studentami, absolwentami). Treści dostępne na stronie internetowej oraz w ramach systemu intranetowego USOS są okresowo monitorowane przez nauczycieli akademickich, władze dziekańskie, WZZJK, a ponadto oceniane przez studentów. Ewentualne uwagi dotyczące aktualności i treści publicznie dostępnych danych można również zgłaszać mailowo, telefonicznie bądź osobiście pracownikom dziekanatu. W ramach monitorowania zgodności przedkładanych informacji z potrzebami ich odbiorców, podczas spotkań z kandydatami na studia drogą bezpośrednich rozmów pozyskuje się ich opinie w omawianym zakresie. Wśród inicjatyw służących rozpowszechnianiu informacji o programie kształcenia, realizacji procesu kształcenia, przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji oraz możliwościach dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów należy wskazać organizowane corocznie Dni Otwarte Uniwersytetu Warszawskiego, podczas których na odpowiednio przygotowanych stanowiskach informacyjnych można zdobyć informacje dotyczące kierunku „slawistyka”. Istnieje wówczas możliwość rozmowy z pracownikami i studentami kierunku.

Uzasadnienie z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego prowadzący oceniany kierunek studiów *slawistyka* określił, wdrożył i realizuje systemowe działania służące projektowaniu i zatwierdzaniu programów kształcenia. W ramach przyjętych procedur prowadzi również systematyczne monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia z uwzględnieniem uwag zgłaszanych przez poszczególnych interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych kierunku. Prowadzone w ramach działania systemu analizy posłużyły wdrożeniu wyżej wymienionych projakościowych zmian, w tym zwiększeniu wymiaru godzinowego najistotniejszych dla studentów zajęć dydaktycznych, czy wprowadzeniu nowych przedmiotów, których treści i sposób realizacji wyposażają studentów w niezbędne i atrakcyjne na rynku pracy umiejętności. Do mocnych stron systemu zapewniania jakości kształcenia należy, co potwierdziły przeprowadzone w toku wizytacji spotkania, dbałość Władz Wydziału o budowanie więzi ze studentami pozwalającej na zachowanie bieżącej wymiany informacji, a także nieustanne poszukiwanie rozwiązań pozwalających na zachowanie wysokiego poziomu jakości kształcenia. Wymiernym efektem wspólnych działań nauczycieli akademickich, studentów i absolwentów, potwierdzającym skuteczność dostosowania narzędzi zapewniania jakości kształcenia do prowadzonego procesu kształcenia są przykłady wspólnych przedsięwzięć, w tym współtworzenie slawistycznego stowarzyszenia „*Kulturalist*”.

Poza przytoczonymi w powyższym opisie przykładami dążenia do poprawy jakości procesu kształcenia warto również zwrócić uwagę na zaangażowanie Władz Wydziału w działania na rzecz większej rozpoznawalności kierunku *slawistyka* i Instytutu Sławistyki (akcje popularyzatorskie w szkołach, instytucjach kultury, organizowanie spotkań autorskich z pisarzami z krajów, których dotyczą prowadzone specjalności np. zaplanowane wkrótce spotkanie z Markiem Šindelką). Działania tego typu mają na celu rozpowszechnienie wiedzy o studiach slawistycznych, a przez to zwiększenie bazy potencjalnych studentów. Wydział bierze również udział w projekcie dydaktycznym „*Aplikacyjne prace dyplomowe – skuteczny start zawodowy*” realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Uczestniczący w nim studenci, przy wsparciu promotorów, będą przygotowywać prace licencjackie i magisterskie, odpowiadające zapotrzebowaniu przedsiębiorstw, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych. W zamyśle Władz Wydziału działania te umożliwią poprawę transferu wiedzy akademickiej do otoczenia społeczno-gospodarczego oraz podniesienie kompetencji zawodowych przyszłych absolwentów. Wśród wyróżniających działań na rzecz poprawy jakości kształcenia, poprzez doskonalenie umiejętności nauczycieli akademickich, należy wskazać również zorganizowany dla nich kurs tutoringu, służący wsparciu pracy dydaktycznej oraz wychowawczo-opiekuńczej nauczycieli akademickich. Najistotniejszą słabością ocenianego systemu zapewniania jakości kształcenia, która przesądziła o obniżeniu oceny kryterium, okazały się uchybienia dotyczące spełnienia warunków minimum kadrowego określonych *Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów (Dz. U. 2016 poz. 1596)*, które szczegółowo omówiono w opisie kryterium 4. Brak rozpoznania przez system nieprawidłowości w tym zakresie, mimo pozytywnej oceny jego działania w pozostałych obszarach przedstawionych w powyższym opisie, nie pozwala na przyznanie oceny „w pełni”. Istotnym jest bowiem, aby zarówno dorobek naukowy oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich, jak i ich liczba w minimum kadrowym, spełniały narzucone obowiązującymi przepisami prawa w zakresie szkolnictwa wyższego warunki zapewniające realizację programu kształcenia oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Dobre praktyki

Corocznie przygotowywane (po zakończeniu roku akademickiego) przez nauczycieli akademickich indywidualnego sprawozdania z realizacji efektów kształcenia, ujmującego stopień osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, problemy związane z

realizacją zaplanowanych treści kształcenia, osiągnięcia studentów, ocenę programu studiów, ocenę dostępnej infrastruktury dydaktycznej z uwzględnieniem oceny technicznych i organizacyjnych warunków kształcenia (w tym współpracy z pracownikami administracyjnymi), mocne strony prowadzonych zajęć dydaktycznych, analizę sylabusu zajęć oraz ocenę jego zgodności z realizowanymi treściami kształcenia oraz potrzeby aktualizacji zgodnie z wynikami prowadzonych badań naukowych.

Zalecenia

Prowadzone w ramach Systemu Zapewniania i Doskonalenia Jakości Kształcenia działania w zakresie monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia nie zdiagnozowały uchybień dotyczących określonych rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów (Dz. U. 2016 poz. 1596) warunków minimum kadrowego. Choć Uczelnia zapewnia właściwą obsadę wszystkich realizowanych zajęć dydaktycznych, należy wzmocnić skuteczność działania systemu w zakresie rozpoznawania uchybień formalnych związanych z realizowanym procesem kształcenia. Należy uzupełnić skład minimum kadrowego o nauczycieli akademickich specjalizujących się w zakresie języka słoweńskiego i bułgarskiego (o czym szerzej w opisie kryterium 4).

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2. Obsada zajęć dydaktycznych

4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Instytut Sławistyki Zachodniej i Południowej Uniwersytetu Warszawskiego liczy 26 pracowników. Wśród nich jest 2 profesorów, 8 doktorów habilitowanych, 9 doktorów, 7 magistrów. Pracownicy przyporządkowani są do dwóch zakładów – Zakładu Literatur i Kultur Słowiańskich oraz Zakładu Języków i Kultur Słowiańskich. Warto zauważyć, że lista pracowników ISZiP udostępniona na oficjalnej stronie ISZiP jest nieaktualna – wymienione są na niej osoby niezatrudnione i nieprowadzące zajęć w ISZiP.

Prowadzone w Instytucie studia na kierunku *slawistyka* mają charakter ogólnoakademicki i są bezpośrednio związane z kształceniem filologicznym w zakresie języka. Na ocenianym kierunku istnieje sześć specjalności: czeska, słowacka, serbska, chorwacka, słoweńska i bułgarska.

Dorobek naukowy pracowników Instytutu należy uznać za bardzo bogaty – w ocenianym okresie pracownicy Jednostki opublikowali sześć monografii *Wielkie spory małego narodu*, 2015; *Obraz władzy we władzy obrazu*, 2015; *Panowie bądźmy Czechami, ale nikt o tym nie musi wiedzieć...* 2013; *Groza po czesku. Przypadki literackie*, 2014; *Tu pali się ktoś*, 2014), oraz liczne artykuły w czasopismach krajowych i zagranicznych.

Pracownicy ocenianej Jednostki prowadzili również granty NCN oraz pracowali przy realizacji grantów NPRH (m.in. *Josip Broz Tito – od teatru władzy do teatru pamięci; Wzorce męskości w kulturze czeskiej, Słowiańskie narracje peryferyjne wobec monarchii habsburskiej i narodu; Romantyzm środkowoeuropejski w perspektywie postkolonialnej, Problemy literatury i kultury modernizmu w Europie Środkowo-Wschodniej*).

Za cenne należy uznać prowadzenie przez pracowników wchodzących w skład instytutowych zespołów badawczych (m.in. Zespołu Badań Kultur Słowiańskich na Obrzeżach Monarchii Habsburskiej) – wspólnych projektów badawczych m.in. *Słowiańskie narracje peryferyjne wobec monarchii habsburskiej*, których materialnym efektem stają się wspólne monografie *Peryferyjność. Habsbursko-słowiańska historia nieoczywista*, 2016; *Obcy czy obywatele. Przemiany konstytucyjne w monarchii habsburskiej w latach 1860-1861*, 2015.

Wygłosili niemal dwieście referatów na konferencjach naukowych. Jest to liczba dowodząca wysokiej aktywności naukowej zespołu ocenianego kierunku. Nie można mieć zastrzeżeń do kompetencji dydaktycznych pracowników.

Analiza przedstawionego w trakcie wizytacji *Wykazu osób stanowiących minimum kadrowe realizujących zajęcia dydaktyczne w roku akademickim 2017/2018 (Stan na dzień 24 listopada 2017 r.)* wykazała **brak minimum kadrowego na kierunku *slawistyka* na poziomie studiów I stopnia w odniesieniu do specjalności *słowenistyka*, oraz na poziomie studiów II stopnia w zakresie specjalności *bułgarystyka i słowenistyka***, ponieważ nie zostały spełnione warunki zgodne z §12, pkt. 2.2a i 2.2b *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów*.

Na kierunku *slawistyka* studiach I stopnia o profilu ogólnoakademickim Jednostka zgłosiła 9 samodzielnych nauczycieli akademickich, 7 doktorów i 1 magistra. W przedstawionym minimum kadrowym spełniony został warunek formalny nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w zakresie dyscypliny naukowej związanej z kierunkiem studiów (6 nauczycieli akademickich, w tym 2 samodzielnych i 4 dr). Jednak nie został spełniony wymóg co najmniej 1 samodzielnego i 1 doktora spośród nauczycieli akademickich specjalizujących się w języku, który jest przedmiotem studiów dla wszystkich specjalności,

bowiem w zakresie specjalności *słownistyka* brak 1 samodzielnego i 1 doktora spośród nauczycieli akademickich specjalizujących się w zakresie języka, który jest przedmiotem studiów. Należy nadmienić, że w przypadku *słownistyki* brak jest nauczycieli akademickich, którzy specjalizowaliby się w tym języku.

Na studiach II stopnia na ocenianym kierunku Instytut zgłosił do minimum kadrowego 9 samodzielnymi nauczycieli akademickich, 4 doktorów i 1 magistra. I tutaj podobnie jak ma to miejsce na studiach I stopnia został spełniony warunek formalny, co do liczby nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w zakresie dyscypliny naukowej związanej z kierunkiem. Natomiast nie został spełniony warunek, gdzie co najmniej jeden samodzielny nauczyciel akademicki oraz co najmniej dwóch nauczycieli akademickich posiadających tytuł doktora, zaliczonych do minimum kadrowego specjalizowałoby się w zakresie języka, który jest przedmiotem studiów. Dotyczy to specjalności *bułgarystyka*, gdzie brak jest jednego nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł doktora oraz w przypadku specjalności *słownistyka*, gdzie brak jest jednego samodzielnego nauczyciela akademickiego oraz dwóch nauczycieli akademickich posiadających stopień doktora specjalizujących się w zakresie tego języka.

Kadra prowadząca zajęcia cechuje się właściwymi kwalifikacjami, dorobkiem naukowym oraz doświadczeniem dydaktycznym naukowym niezbędnymi dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. W ISZiP można stwierdzić obecność – deklaratywną w ‘*Raporcie samooceny*’ Jednostki – daleko idącej zgodności programu studiów z indywidualną i zespołową aktywnością naukową pracowników. Wątpliwości mogą budzić jednostkowe przypadki por. *Załącznik 6*. Kompetencje dydaktyczne kadry prowadzącej zajęcia nie budzą zastrzeżeń. Podczas hospitacji zajęć przeprowadzonych w czasie wizytacji stwierdzono, że wykładowcy korzystają z szerokiej gamy pomocy dydaktycznych (rzutniki, laptopy, magnetofony). Sposób prowadzenia zajęć oraz wykorzystywane pomoce w zauważalny sposób angażowały studentów w proces uczenia.

4.2.

Obsada zajęć dydaktycznych w ISZiP jest w większości przypadków właściwa. Zajęcia prowadzone są przez pracowników, których zainteresowania naukowe i dorobek naukowy pokrywają się z tematyką prowadzonych zajęć.

Kadra ocenianego kierunku prowadzi zajęcia adekwatne do swoich zainteresowań badawczych i reprezentowanej specjalności naukowej.

Wątpliwości budzi jedynie obsada zajęć na specjalności *słownistycznej*. W roku akademickim 2017/2018 wykłady: *Literatura słoweńska* na III roku studiów I stopnia oraz *Relacje*

międzykulturowe (Chorwacja i Słowenia) na studiach II stopnia prowadzić będzie nauczyciel akademicki nieposiadający stopnia naukowego doktora. Wydaje się to utrudniać realizację wszystkich zakładanych efektów kształcenia.

4.3.

W okresie 2013-2017 w Instytucie przeprowadzono cztery procedury habilitacyjne (dwie w 2014 r. i po jednej w 2016 oraz 2017 r.) oraz pięć przewodów doktorskich. Pozytywnie należy ocenić tak dynamiczny rozwój i doskonalenie kadry dydaktycznej. Również deklarowane plany przeprowadzenia kolejnych kilku przewodów habilitacyjnych w ciągu najbliższych lat dowodzą wyjątkowo szybkiego jej rozwoju w Jednostce. Tak wysokie tempo rozwoju kadry jest rzadko spotykane wśród instytutów slawistycznych działających na polskich uczelniach.

Ewaluacja przebiegu i metod pracy dydaktycznej dokonywana jest w ISZiP w sposób gwarantujący podnoszenie efektywności oraz jakości kształcenia. W ocenianym okresie pracownicy Instytutu przebywali na 24 wyjazdach w ramach Erasmus LLP oraz na wyjazdach szkoleniowych STT i OM.

Szczególną aktywnością wykazuje się kilku pracowników naukowo-dydaktycznych Jednostki (4 osoby), którzy łącznie wyjeżdżali aż 19-krotnie. Pozostali pracownicy Instytutu w ocenianym okresie nie wyjeżdżali na zagraniczne placówki, bądź uczestniczyli w nich sporadycznie. Częste kontakty z zagranicznymi instytucjami, staże i liczne wyjazdy na zagraniczne konferencje bez wątpienia pozytywnie wpływają na kompetentne prowadzenie zajęć w językach nauczanych w Jednostce. Warto też zauważyć, że część lektorów języków obcych, dla których nauczany język nie jest ojczystym uczestniczyło w szkoleniach podnoszących ich kompetencje językowe i metodologiczne.

Dużym atutem kadry naukowo-dydaktycznej ocenianego kierunku *slawistyka* jest harmonijna praca zespołowa, czego przykładem jest wspólna praca nad modyfikacją profilu nauczania w ISZiP, ale także wspólnie prowadzone (przez część pracowników ISZiP) projekty grantowe, czy wydawane wspólnie monografie. Dużą wartość posiada również wewnętrzna, Instytutowa ewaluacja przebiegu procesu dydaktycznego (ankiety SWOT), która – co istotne – posiada bezpośrednie przełożenie na udoskonalanie i modyfikowanie oferty dydaktycznej w ISZiP (np. przez zmianę semestru rozpoczęcia prowadzenia przedmiotów). Służy także usprawnianiu działań administracji instytutowej i wprowadzaniu ulepszeń w zakresie infrastruktury ISZiP.

Analizując obszary prowadzenia badań przez pracowników ISZiP oraz sytuację kadrową Instytutu, pewne obawy ZO PKA – co do dalszego harmonijnego i wszechstronnie prowadzonego procesu dydaktycznego w obrębie wszystkich specjalności – budzą dwa fakty.

Mowa o zauważalnej dysproporcji istniejącej pomiędzy liczbą samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, których obszar zainteresowania dotyczy literatury (6 pracowników), a liczbą tych, którzy zajmują się problematyką językoznawczą (2 pracowników oraz 2 lektorów ze stopniem dr hab.). Co istotne, kilkoro samodzielnych pracowników naukowych, których zainteresowania naukowe dotyczą językoznawstwa znajduje się lub zbliża do wieku emerytalnego. Pojawiają się obawy o niezachowanie proporcji między komponentem językowym a literaturoznawczym, co aktualizuje również dysproporcja w liczbie doktorantów przypisanych do poszczególnych zakładów – aż 15 studentów studiów doktoranckich w ISZiP jest związanych z Zakładem Literatur i Kultur Słowiańskich, a zaledwie 3 z Zakładem Języka i Kultur Słowiańskich.

Drugą uwagą jest ilościowa dysproporcja istniejąca pomiędzy liczbą badaczy zajmujących się obszarem zachodniosłowiańskim i południowosłowiańskim. Spośród 17 nauczycieli akademickich wymienionych w minimum kadrowym na rok 2017/2018, aż 11 wymieniło bohemistykę, a 6 słowacystykę, jako swoją specjalność naukową. Specjalności południowosłowiańskie, według *Wykazu osób stanowiących minimum kadrowe* reprezentuje wyraźnie mniejsza liczba pracowników: *kroatystykę* - 4, *serbistykę* – 3, *bulgarystkę* – 2, *słowenistykę* – 1. Wydaje się, że istnienie takich dysproporcji nie wpływa korzystnie na harmonijność i wszechstronność procesu dydaktycznego prowadzonego w ISZiP w obrębie sześciu różnych specjalności. Skoncentrowanie się na działaniach mających na celu wzmocnienie istniejących specjalności wydaje się w chwili obecnej bardziej zasadne, aniżeli – wspomniane w *Raporcie samooceny* – wspieranie w ISZiP specjalności pobocznych, takich jak: *macedonistyka, bośniacyzacja, montenegrynistyka, sorabistyka*. Uwagę zwraca też fakt, że żaden pracownik ISZiP specjalizujący się w językach południowosłowiańskich: bułgarskim, serbskim i chorwackim nie wziął udziału w programach międzynarodowej wymiany kadr. Zaleca się, aby wszyscy lektorzy języków obcych – dla których nauczane języki nie są ojczystymi – brali udział w stażach zagranicznych i szkoleniach językowych oraz metodologicznych.

Ocena działań dydaktycznych kadry podlega wielopoziomowej, kompleksowej i wieloaspektowej ocenie. Jednym ze sposobów ewaluacji kadry jest ocena przeprowadzana za pomocą ankiet ogólnouniwersyteckich oraz wewnętrznych ankiet Jednostki. Ankiety są wypełniane przez studentów, a oceniani pracownicy zobowiązani są do zapoznania się z wynikami ankiet i – ewentualnego – wprowadzenia zmian do prowadzonych przez siebie zajęć. Oprócz tego sposobu ewaluacji, pracownicy Instytutu podlegają ocenom okresowym przeprowadzanym przez Wydziałową Komisję Kadrową, zajęcia doktorantów i lektorów

hospitowane są natomiast corocznie przez kierownika katedry lub opiekuna naukowego. W sytuacjach szczególnych – np. w związku z zastrzeżeniami, co do przebiegu zajęć zgłaszanymi przez studentów – hospitowane mogą być również zajęcia innych pracowników Jednostki. Kompleksowość oceny jakości kadry dydaktycznej oraz stopień wpływania przez studentów na proces doskonalenia kadry w Jednostce nie budzi zastrzeżeń.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocną stroną kadry prowadzącej proces kształcenia w Instytucie Słowistyki Zachodniej i Południowej jest jej dynamiczny rozwój naukowy, czego dowodem jest stosunkowo duża liczba przeprowadzonych procedur habilitacyjnych i doktorskich, towarzyszy temu bardzo intensywna działalność badawcza, której materialnym świadectwem jest znacząca liczba opublikowanych monografii autorskich i innych prac. Za szczególnie cenną należy uznać także zespołowość działań badawczych podejmowanych przez kadrę ISZiP. Kadra prowadząca zajęcia w większości przypadków cechuje się właściwymi kwalifikacjami, dorobkiem naukowym oraz doświadczeniem dydaktycznym i naukowym niezbędnymi dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. Poważnym problemem jest jednak niespełnianie minimum kadrowego na specjalności *słowenistyka* (I oraz II stopień) oraz *bułgarystyka* (II stopień). Szczególnie niekorzystna sytuacja występuje na pierwszej ze specjalności – w minimum kadrowym nie znajduje się ani jeden pracownik specjalizujący się w języku słoweńskim. Można wyrazić wątpliwości, czy na specjalności *słowenistycznej* możliwa jest realizacja zakładanych celów nauczania. Polityka kadrowa jest prowadzona w sposób właściwy, jednak braki w minimum kadrowym na specjalności *słowenistyka* są odbiciem małej liczby kadry naukowo-dydaktycznej specjalizującej się w tym języku we wszystkich ośrodkach akademickich kraju.

Dobre praktyki

1. Dynamiczny rozwój kadry naukowej zauważalny w przeprowadzeniu (we względnie małym liczebnie Instytucie) czterech procedur habilitacyjnych w przeciągu pięciu lat.

Zalecenia

Należy:

1. spełnić wymagania minimum kadrowego w zakresie specjalności: *słowenistyka*, *bułgarystyka*:

A) w przypadku *specjalności: słowenistyka, bułgarystyka* konieczne jest wzmocnienie kadry naukowej poprzez pozyskanie pracowników naukowych, specjalizujących się w językach. W przypadku specjalności słowenistycznej konieczne jest uzupełnienie kadry o jednego samodzielnego pracownika oraz jednego pracownika naukowego posiadającego stopień doktora, aby prowadzić studia I stopnia lub dwóch pracowników ze stopniem doktora, aby prowadzić studia II stopnia. Na specjalności *bułgarskiej* konieczne jest uzupełnienie kadry o jednego pracownika ze stopniem doktora, aby prowadzić studia II stopnia.

B) w przypadku *specjalności bułgarystycznej* wystarczająca może być modyfikacja *Wykazu osób stanowiących minimum kadrowe*.

Uwzględniając przedstawioną w czasie wizytacji argumentację Uczelni uzasadniająca jej trudności w pozyskaniu specjalistów w zakresie języka słoweńskiego oraz bułgarskiego, Polska Komisja Akredytacyjna będzie oczekiwała wyjaśnień oraz uzupełnień, w następstwie których możliwym będzie wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości i spełnienie warunków dotyczących minimum kadrowego.

2. Należy rozważyć wzmocnienie minimum kadrowego w obrębie sześciu języków słowiańskich (także tych kierunków, które w chwili obecnej spełniają warunki minimum kadrowego). Dotyczy to specjalności południowosłowiańskich, gdzie zauważalny jest niedobór samodzielnych pracowników naukowych specjalizujących się w językoznawstwie.
3. Zaleca się zmobilizować wszystkich pracowników ISZiP do aktywniejszego udziału w programach międzynarodowej wymiany kadr (Erasmus+ LLP, STT, OM). Zauważalna jest bowiem wyraźna dysproporcja pomiędzy wąską grupą pracowników, którzy aktywnie uczestniczą w tych wymianach, a większością pracowników, którzy w wymianach nie uczestniczą wcale lub uczestniczą sporadycznie.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Jednostka aktywnie współpracuje z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego na płaszczyźnie naukowej oraz popularyzatorskiej, w kraju i zagranicą, m.in. za pośrednictwem ambasad i ośrodków kultury, jednostek edukacyjnych. W większości przypadków współpraca ta nie została sformalizowana, ale stopień komunikacji jest bardzo dobry, czego potwierdzeniem jest obrona strategia rozwoju Jednostki oraz modyfikacja programu kształcenia

z dostosowaniem do potrzeb i oczekiwań współczesnego rynku pracy (profil filologiczny łączony z kulturoznawczym).

Jednostka rozwija współpracę na dwóch poziomach: podtrzymywania i rozwijania już podjętej współpracy z ambasadami i ośrodkami kultury oraz intensywnego budowania nowej sieci kontaktów.

Do jednych z aktywniejszych interesariuszy zewnętrznych należy zaliczyć absolwentów ocenianego kierunku. Kontakty z absolwentami są wprawdzie niesformalizowane, ale regularne i intensywne. Angażują się oni m.in. przez organizowanie spotkań ze studentami ukazując im perspektywy i możliwości przyszłego rozwoju zawodowego, ale są również zapraszani do prowadzenia zajęć, czy realizacji wspólnych projektów np. *Slawistyka w przestrzeni kultury*, a w roku 2016 odbył się zjazd absolwentów *slawistyki*.

Nie powołano wprawdzie przy Instytucie Rady Interesariuszy Zewnętrznych, lecz nie wpływa to w najmniejszym stopniu na obniżenie i jakość komunikacji Jednostki z nimi i między samymi interesariuszami, czego przykładem są licznie wprowadzane zmiany w programie studiów zwłaszcza w tej części mającej charakter praktyczny i rozwoju pożądanych kompetencji miękkich na rynku pracy. Efektem tej współpracy jest stworzenie kierunku, którego treści oparto o treści filologiczne wsparte szerokim tłem kulturoznawczym. Ponadto wprowadzono zajęcia z edytorstwa, zorganizowano dodatkowe spotkania tematyczne m.in. nt. filmu dokumentalnego, czy w ogóle kina środkowoeuropejskiego, przeprowadzono cykle otwartych wykładów dotyczących języka, historii i kultury krajów słowiańskich oraz wystawy („*Polski i serbski plakata zaangażowany*” w Zamku Królewskim w Warszawie), czy też organizacja i obsługa merytoryczna stoisk na *Warszawskich Targach Książki*. W przypadku niektórych wspólnie prowadzonych projektów sporządzono formalne umowy, a dotyczy to m.in. cyklu „*Kino lat 70*”, „*Kino Wolność*”, czy „*Balkany współczesne*”. Należy podkreślić, że Jednostka uzyskuje również wsparcie finansowe od instytucji z nią współpracujących.

Wpływ współpracy z interesariuszami na proces kształcenia na ocenianym kierunku jest niekwestionowany, harmonijny i obliczony na długotrwałą współpracę (z ambasadami, *Czeskim Centrum, Bułgarskim Instytutem Kultury, Instytutem Słowackim, Szkołą Bułgarską im. Dory Gabe w Warszawie, Domem Spotkań z Historią, Stowarzyszeniem „Katedra Kultury” w Warszawie, Fundacją Slawistyczną, Centrum Sztuki Współczesnej*). Wszystkie tu przytoczone działania mają charakter otwarty, często cykliczny i powodują, że Jednostka postrzegana jest jako bardzo aktywny ośrodek kulturotwórczy dla lokalnej i regionalnej wspólnoty. Inicjatywy kierowane są do odbiorcy w różnym wieku począwszy od dzieci (nauka języków), przez młodzież szkół średnich, studentów po dojrzałą część społeczeństwa. Istotnym walorem

podejmowanych działań jest sama promocja ocenianego kierunku. Kadra kierunku pełni również rolę ekspercką dla lokalnych mediów w sprawach związanych tematycznie z obszarem językowym i kulturowym dotyczącym języków studiów prowadzonych w Instytucie.

Kolejną płaszczyzną współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym to prowadzone wspólnie z partnerami zewnętrznymi działania naukowe, jak realizowane projekty badawcze, organizowane we współpracy z ambasadami konferencje naukowe np. „*Bułgarystyka – reinterpretacje*” z ambasadą Bułgarii, czy wymiana naukowa w postaci organizowanych wykładów gości zagranicznych z Niemczech (Leipzig), Czech (Praga i Ołomuniec), Słowacji (Bratysława), Włoszech (Rzym), Austrii (Graz). Wraz z Uniwersytetem Karola w Pradze ISZiP organizuje egzaminy certyfikacyjne z języka czeskiego na różnych poziomach kompetencji. W ramach umów międzyrządowych studenci ocenianego kierunku uczestniczą w stażach i letnich kursach językowych w Bułgarii, Chorwacji, Czarnogórze, Czechach, Serbii, Słowacji i Słowenii.

Podejmowana tak szeroko zakrojona współpraca z interesariuszami zewnętrznymi pozwala nie tylko na poznanie światowych badań, wymiany doświadczeń naukowo-dydaktycznych, co wpływa bezpośrednio na możliwość doskonalenia koncepcji i programu studiów, angażuje studentów kierunku *slawistyka* we wszystkie działania realizowane przez Instytut, co ma znaczący wpływ na ich wiedzę, praktyczne doskonalenie umiejętności językowych, czy kompetencji społecznych. Nie bez znaczenia dla studentów jest również możliwość poznania rynku pracy, co skutkuje często nawiązaniem stosunku pracy jeszcze na etapie studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Jednostka w swoich działaniach angażuje się przede wszystkim w wielopłaszczyznową współpracę podjętą z interesariuszami zewnętrznymi, przedstawicielami ośrodków kultury i nauki zarówno w kraju, jak i w ośrodkach zagranicznych. Jest to wymierna współpraca, która znajduje bezpośrednie przełożenie na proces dydaktyczny, kształtowanie programu studiów i realizację zakładanych efektów kształcenia przypisanych do kierunku *slawistyka*.

Dobre praktyki

1. Na wyróżnienie zasługuje dobra praktyka Instytutu włączania studentów do współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, przez co mają oni możliwość zdobywania

doświadczenia naukowego i rozwijania kompetencji miękkich w naturalnym środowisku pracy np. umiejętności organizacyjnych, czy współpracy zespołowej.

Zalecenia

Należy:

1. rozważyć dążenie do formalizowania podjętej współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Dużą część zajęć z praktycznej nauki języka kierunkowego prowadzą zagraniczni lektorzy. Studenci korzystają z możliwości studiów w ośrodkach uniwersyteckich poza granicami Polski w ramach programów międzynarodowych typu „*Erasmus*” i „*Erasmus+*”. W ofercie Instytutu znajdują się również zajęcia prowadzone przez wykładowców zagranicznych, realizujących indywidualne zadania dydaktyczne w ramach programu *ERASMUS* i *CEEPUS*. Prezentują oni własny dorobek badawczy i osiągnięcia naukowe macierzystych instytucji z Czech, Austrii, Słowacji, Chorwacji, Serbii, Bułgarii, Słowenii, Rumunii, Bośni i Hercegowiny. Goście zagraniczni prowadzą wykłady, konwersatoria oraz warsztaty w kierunkowych językach słowiańskich, co pozwala studentom zarówno poszerzać znajomość przedmiotu studiów, ale też doskonalić kompetencje językowe. To kwestia niezwykle istotna ze względu na specyfikę kierunku, który zakłada wszechstronną edukację w zakresie wiedzy o kulturach obcych oraz dialogu międzykulturowego. Oprócz zwiększonej efektywności dydaktycznej, współpraca z wykładowcami z ośrodków zagranicznych wspiera wymianę doświadczeń edukacyjnych oraz poszerza sieć współpracy naukowo-dydaktycznej pracowników Instytutu.

W ISZiP aktywnie działa też Studenckie Koło Naukowe, które organizuje przedsięwzięcia naukowe nie tylko w murach uczelni, ale i za granicą – podczas m.in. badań terenowych.

Instytut posiada kontakty naukowe w ramach programu Erasmus+ oraz CEEPUS z uczelniami znajdującymi się we wszystkich krajach, gdzie urzędowymi są języki nauczane w Jednostce – czeski, słowacki, słoweński, serbski, chorwacki, bułgarski. Tylko w ramach programu „*Erasmus+*” studenci Jednostki mogą podjąć w roku akademickich 2017/2018 studia na blisko trzydziestu uczelniach krajów, których języki studiują (7 uczelni bułgarskich, 4 chorwackie, 9 czeskich, 6 słowackich, 2 słoweńskie). Korzystają również z zagranicznych stypendiów (w tym

szkół letnich) przyznawanych w ramach rządowych umów międzypaństwowych. Do Instytutu w ocenianym okresie w ramach programu LLP Erasmus przyjechało 15 zagranicznych pracowników naukowych z Czech, Bośni, Serbii, Niemiec i Chorwacji. Biorąc pod uwagę uczestnictwo w konferencjach naukowych, innych programach unijnych, stażach naukowych na ISZiP przebywało 145 zagranicznych pracowników naukowych.

W ramach programu CEEPUS w Instytucie przebywało 21 studentów, doktorantów i stażystów. Studenci studiów licencjackich mogą uczyć się drugiego języka słowiańskiego, podczas gdy na studiach magisterskich nauka drugiego języka słowiańskiego jest obligatoryjna. Osiągnięty poziom umiędzynarodowienie procesu kształcenia pozwala na stosunkowo aktywne (ok 15 osób rocznie) uczestnictwo studentów w programach stypendialnych, zarówno w Czechach, Słowacji, ale także Słowenii, Czarnogórze, Bułgarii, Bośni i Hercegowinie, Austrii, Niemczech i Macedonii. Umiędzynarodowienie umożliwia też przyjazd do ISZiP w ramach programów wymiany względnie dużej liczby zagranicznych pracowników naukowych oraz studentów. Tego typu transfery studentów i pracowników pozwalają na realizację przyjętej w Jednostce koncepcji kształcenia, gdzie istotną częścią jest zaznajomienie studenta z wybraną kulturą słowiańską i jej szerszym kontekstem kulturowym. Pobyt w ramach stypendiów w wybranych krajach słowiańskich jak i kontakt na rodzimej uczelni z zagranicznymi gośćmi bez wątpienia wpływa pozytywnie na zdobywanie przez studenta wspomnianych kompetencji kulturowych w tym – co oczywiste – językowych.

Za słabość można uznać fakt, że nauka drugiego języka słowiańskiego jest obligatoryjna dopiero od drugiego stopnia studiów, a student może zakończyć studia magisterskie nie zaliczając kursu żadnego języka zachodniego ani języka rosyjskiego. Uwagę tę akcentuje fakt, że interkulturowość jest traktowana w ISZiP jako wyróżnik przyjętej koncepcji kształcenia. Akceptując odrębność i oryginalność koncepcji nauczania prowadzonej na ocenianym kierunku nie można w kategoriach zarzutu podnosić braku lektoratu języka rosyjskiego, czy wiedzy o Słowianach Wschodnich. Wydaje się jednak, że – przynajmniej dla studentów specjalności *serbskiej i bułgarskiej* – nauka języka rosyjskiego mogłaby się okazać bardzo pożyteczna.

Pozytywnie należy ocenić prowadzenie zajęć w językach kierunkowych. Dzięki temu studenci mają możliwość zapoznania się z terminologią naukową studiowanego przedmiotu, nabrać swobody w operowaniu nauczonym językiem w obrębie tematyki poruszanej na prowadzonych zajęciach. Trzeba jednak zauważyć, że nie przekłada się to na liczbę prac licencjackich i magisterskich pisanych w języku studiowanym – jest ona nieduża i na podstawie przedłożonej

przez ISZiP *Listy dyplomów* wynosi tylko 4% dla prac licencjackich i 10% dla prac magisterskich (por. opis kryterium 2).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocną stroną ISZiP jest bez wątpienia posiadanie sformalizowanych kontaktów w ramach różnego rodzaju programów z uczelniami znajdującymi się we wszystkich krajach, gdzie urzędowymi są języki nauczane w Jednostce. Za cenny należy uznać taki sposób organizacji wizyt, który umożliwił (dwukrotnie) organizowanie semestralnych zajęć, prowadzonych przez kolejno po sobie przyjeżdżających do ISZiP zagranicznych gości.

Analizując umiędzynarodowienie procesu kształcenia w ISZiP zauważalna jest pewna słabość kontaktów z ośrodkami południowosłowiańskimi, szczególnie słoweńskimi. Ze słoweńskich uczelni nie przyjechał do ISZiP żaden stażysta, doktorant, nauczyciel akademicki (w ramach Erasmus STA). Na uczelnie słoweńskie – ale także na uczelnie serbskie, chorwackie, bułgarskie – nie wyjechał też w ocenianym okresie żaden pracownik ISZiP w ramach programów międzynarodowej wymiany kadr (Erasmus+ LLP, STT, OM).

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. podjąć działania w celu zacieśniania kontaktów naukowych z ośrodkami południowosłowiańskimi, szczególnie z uczelniami w Słowenii.

7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

ISZiP mieści się w dwóch budynkach przy ulicy Krakowskie Przedmieście 26/28. Do dyspozycji pracowników naukowo-dydaktycznych oraz studentów pozostaje siedem sali wykładowych, z czego pięć w głównym, a dwie w drugim budynku. W jednym z siedmiu pomieszczeń urządzone zostało wielostanowiskowe laboratorium językowe, którego wielkość pozwala na komfortowe prowadzenie zajęć ze studentami. W laboratorium zamontowana jest

konieczna infrastruktura (słuchawki, mikrofony, sieć z programem „Mentor Pro”), inne zostało przekształcone w salę audiowizualną z telewizorem. Do dyspozycji wykładowców pozostają magnetofony, rzutniki, tablice multimedialne, głośniki, laptopy.

Oba budynki są częściowo przystosowane do potrzeb studentów niepełnosprawnych. W budynkach znajdują się podjazdy umożliwiające dostanie się do wnętrza studentom korzystającym z wózka inwalidzkiego, w budynku głównym mieści się również winda oraz toaleta przystosowana dla osób z niepełnosprawnych. W budynku znajduje się czytelnia na 10 miejsc, biblioteka, sekretariat oraz pomieszczenia wykładowców. Pojemność czytelni w pełni zadowala potrzeby studentów i pracowników ISZiP, co potwierdziły informacje uzyskane w trakcie akredytacji. Względnie nieduża liczba miejsc w czytelni Instytutu rekompensowana jest przez obecność znajdującej się w pobliżu Biblioteki Uniwersyteckiej.

Nieduża liczba - sal wykładowych (siedmiu) przy względnie dużej liczbie studentów wynoszącej 252 osoby) wydaje się nie ułatwiać procesu dydaktycznego. Warto zauważyć, że duże obłożenie sal skutkuje koniecznością prowadzenia zajęć, z których część rozpoczyna się o godz. 8.00, a kończy (w wypadku niektórych zajęć fakultatywnych) o 20.00.

Liczba sal ze sprzętem usprawniającym proces dydaktyczny nie budzi zastrzeżeń. Podczas wizytacji studenci ISZiP wyrażali jednak pogląd, że laboratorium językowe oraz istniejący sprzęt nie jest wykorzystywany przez wykładowców w wystarczającym stopniu. Być może wynika to z niewystarczającego przeszkolenia wykładowców w zakresie obsługi – w większości niedawno zakupionych – urządzeń wspomagających dydaktykę oraz niedostatecznej znajomości zainstalowanego oprogramowania komputerowego

W głównym budynku ISZiP znajduje się nowoczesna winda mogąca służyć niepełnosprawnym studentom. Trzeba jednak zauważyć, że dostęp do niej możliwy jest nie przez główne wejście, ale wejście boczne znajdujące się na przeciwległym skrzydle budynku, odległym od portierni – fakt ten powoduje kolejne utrudnienia dla osób niepełnosprawnych. Podczas wizytacji wejście boczne do budynku było zamknięte i zakratowane.

Poważnym utrudnieniem dla potencjalnych studentów niepełnosprawnych jest to, że poziom windy na parterze znajduje się niżej aniżeli poziom korytarza z salami wykładowymi. Poziom windy i poziom korytarza dzielą od siebie dwa stopnie schodów, w praktyce uniemożliwiając samodzielne dostanie się studentowi na wózku do sal znajdujących się na parterze (dostęp do sal na I piętrze jest możliwy – brak przeszkód takich jak stopnie). Wielkość jednej z sal w budynku pomocniczym (Belwederek gab.2) wydaje się uniemożliwiać korzystanie z niej osobie poruszającej się na wózku inwalidzkim. W obecnej sytuacji trudno sobie wyobrazić, aby student poruszający się na wózku inwalidzkim mógł samodzielnie dostać się do wnętrza

budynku głównego ISZiP. Pomimo istnienia windy, samodzielne dostanie się do sal znajdujących się na pierwszym piętrze z poziomu sal znajdujących się na parterze również nie jest możliwe. Warto dodać, że podczas wizytacji nie stwierdzono obecności wyposażenia technicznego ułatwiającego studentom niepełnosprawnym korzystanie z czytelni oraz biblioteki. Reasumując można stwierdzić, że główny budynek ISZiP w nikłym stopniu jest przystosowany do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

W budynku ISZiP brakuje punktu ksero, pomieszczenia bufetowego/stołówki. Nie są to przestrzenie obligatoryjne, niemniej ich obecność wpływa pozytywnie na komfort studiowania. Niedostatek tych przestrzeni odczuwalny jest tym bardziej, że korytarze w obu budynkach są na tyle wąskie, iż uniemożliwiają ustawienie wystarczającej liczby ławek / krzeseł.

Infrastrukturę dydaktyczną i naukową ISZiP można ocenić jedynie jako zadowalającą. Najwięcej zastrzeżeń budzi niewielki stopień przystosowanie budynków na potrzeby studentów niepełnosprawnych. Trzeba również zwrócić uwagę, że nieduża liczba sal wykładowych pozostających do dyspozycji ISZiP nie pozwala na znaczący rozwój działalności dydaktycznej Jednostki (np. poprzez uruchomienie większej liczby specjalności). Wyposażenie sal w urządzenia usprawniające proces dydaktyczny (m.in. sześć rzutników, cztery laptopy, dwie tablice multimedialne, telewizor, magnetofon, głośniki) można uznać za dobre – używany sprzęt jest nowoczesny i pozwala znacząco udoskonalić proces kształcenia. W ISZiP istnieją także niezbędne dla nauczania języków obcych przestrzenie: laboratorium językowe oraz sala audiowizualna. Studenci mają zapewniony dostęp do sieci bezprzewodowej.

7.2.

Biblioteka ISZiP znajdująca się w głównym budynku Instytutu posiada zbiór 40 tys. woluminów, z czego 36 tys. to książki, a pozostała część to czasopisma i zbiory specjalne. – Piśmiennictwo dostępne w bibliotece zaspokajają zarówno potrzeby pracowników jak i studentów ISZiP – zbiory dotyczą głównie obszaru literaturoznawstwa, językoznawstwa i kulturoznawstwa południowej i zachodniej Słowiańszczyzny.

Czytelnia Instytutu – choć z małą liczbą miejsc pełni funkcję czytelni podręcznej (obok Biblioteki Uniwersyteckiej) i w pełni zaspokaja potrzeby studentów ISZiP, co potwierdzili obecni na spotkaniu z ZO studenci. Użytkownicy Biblioteki mają możliwość z korzystania z komputerowego katalogu. Biblioteka posiada kontakty (częściowo sformalizowane) z licznymi instytucjami zagranicznymi.

Biblioteka posiada kontakty m.in. Narodową Biblioteką Serbii, z bibliotekami zagrzebskiego Wydziału Filologicznego, Serbskiej Akademii Nauk, lublańskiego Wydziału Filologicznego, Wydziału Nauk Humanistycznych w Bańskiej Bystrzycy. Współpraca z tymi instytucjami

umożliwia wzbogacanie księgozbioru biblioteki ISZiP o zagraniczne publikacje. Zasoby biblioteki ISZiP są całkowicie zadowalające, jeśli chodzi o potrzeby studenta.

Czytelnia biblioteki zapewnia wolny dostęp do księgozbioru podręcznego, w tym licznych słowników. Komputer mieszczący się w czytelni daje dostęp do wewnętrznej sieci wydziałowej oraz innych zasobów informacji naukowej. W czytelni ISZiP można też korzystać z sieci Eduroam, uzyskać dostęp do aktualnych elektronicznych zasobów informacji naukowej RCIN, Elsevier, Web of Science, Wiley, Cup itd. Dostęp do tychże zasobów jest bardzo pomocny w procesie kształcenia.

Użytkownicy Biblioteki mają możliwość korzystania z komputerowego katalogu, który obejmuje 90% zbiorów książek gromadzonych w bibliotece ISZiP. Katalog ten nie obejmuje czasopism. Komputer czytelni pozwala na korzystanie z dostępnych publicznie katalogów wszystkich bibliotek na Wydziale Polonistyki UW oraz do biblioteki Instytutu Slawistyki PAN. Do dyspozycji osób studiujących znajdują się wszystkie potrzebne publikacje, np. wśród slawistycznych publikacji leksykograficznych biblioteka ISZiP posiada zarówno podstawowe słowniki, takie jak *Rječnik hrvatskog jezika* V. Anicia, czy *Frazeološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika* J. Matešicia jak i dość rzadko spotykane w polskich księgozbiorach *Hrvatsko-poljski rječnik* J. Benešicia.

Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne Jednostki należy uznać za w pełni zadowalające potrzeby zarówno studentów jak i pracowników wizytowanego kierunku. Szczególnie pozytywnie należy ocenić możliwość korzystania w Instytucie ze zbiorów biblioteki Instytutu Slawistyki PAN, jak też współpracę Jednostki z zagranicznymi instytucjami bibliotecznymi, co umożliwia tak studentom jak i pracownikom dostęp do szerokiej gamy publikacji slawistycznych.

7.3.

W ocenianym okresie doszło do dynamicznego rozwoju infrastruktury: zakupiono w tym czasie pięć laptopów (2014-2016), stworzono salę audiowizualną (wyposażoną w projektor multimedialny, ekran, laptop), laboratorium językowe (wyposażone w zestawy słuchawkowo-mikrofonowe, sterujący laptop, oprogramowanie „Mentor Pro”), salę konferencyjną wyposażoną w tablicę multimedialną oraz laptop. Docelowo planuje się stworzenie kolejnej sali audiowizualnej oraz wyposażenie wszystkich siedmiu sal dydaktycznych Jednostki w infrastrukturę ułatwiającą proces dydaktyczny (m.in. tablice interaktywne, projektory, laptopy). Rozwój i doskonalenie infrastruktury należy ocenić pozytywnie – nie ulega wątpliwości, że w okresie podlegającym ocenie infrastruktura ISZiP została w znaczący sposób udoskonalona.

Biorąc pod uwagę profil nauczania Jednostki, za szczególnie cenne należy uznać stworzenie laboratorium językowego, umożliwiającego efektywną naukę języków.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Za mocną stroną można uznać obecność stosunkowo dużej – do liczby sal – rzutników oraz tablic multimedialnych. Z pewnością proces dydaktyczny wspomaga istnienie czytelnicy w budynku ISZiP. Wielką zaletą jest również łatwy dostęp studentów do zbiorów biblioteki IS PAN. Słabą stroną jest z pewnością fakt, że ISZiP znajduje się w dwóch różnych – choć nieodległych od siebie – budynkach. Co istotne, wielkość obu budynków (zwłaszcza tzw. „Belwederku”) uniemożliwia wygospodarowanie większej przestrzeni, w której studenci mogliby komfortowo przebywać w oczekiwaniu na zajęcia. Najslabszą stroną infrastruktury ISZPiP jest stopień przystosowania budynku do potrzeb studentów niepełnosprawnych.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy:

1. w pełni przystosować budynek ISZiP dla potrzeb studentów niepełnosprawnych – w tym najistotniejsze jest usunięcie przeszkód architektonicznych utrudniających dostanie się do sal na parterze w głównym budynku (stopnie znajdujące się między poziomem windy oraz poziomem korytarza oraz sal wykładowych);
2. należy w większym stopniu korzystać ze sprzętu w jaki wyposażono instytut (zwłaszcza z laboratorium językowego),
3. doprowadzić do pełnego skomputeryzowania katalogu zbiorów książek oraz czasopism.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1

W ocenie ZO PKA Jednostka zapewnia odpowiednie wsparcie studentom w procesie uczenia się i osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Z punktu widzenia tej grupy społeczności akademickiej największym atutem ocenianego kierunku studiów jest możliwość konsultacji z nauczycielami akademickimi podczas zajęć dydaktycznych oraz w trakcie dyżurów odbywających się w terminach dostosowanych do ich planu studiów. Sprzyja temu niewątpliwie mała liczba studentów w grupach.

Wskazać należy, iż ISZiP Uniwersytetu Warszawskiego znajduje się w innym budynku aniżeli większość jednostek Wydziału Polonistyki. W związku z tym działalność Samorządu Studenckiego w Instytucie jest niezauważalna przez studentów.

W Instytucie działa aktywnie Koło Naukowe Sławistów, które organizuje wydarzenia naukowe, kulturalne oraz integracyjne dedykowane studentom sławistyki. Pracownicy naukowo-dydaktyczni Jednostki angażują się w działalność studencką. Udzielane przez nich wsparcie merytoryczne jest wysoko oceniane przez członków koła naukowego. Na potrzeby ich działalności udostępniana jest infrastruktura Instytutu. Natomiast wątpliwości budzi brak wypracowanych na Wydziale Polonistyki przejrzystych zasad finansowego wsparcia działalności studenckich kół naukowych. Przedstawiciele koła naukowego wykazali znikomą wiedzę na temat wykorzystania przeznaczonych na ich działalność środków finansowych oraz możliwości zdobycia dodatkowych funduszy. Koło Naukowe Sławistów organizuje wiele inicjatyw w postaci projektów m.in. *Jazda królów – geneza, rozwój i znaczenie dla współczesnej kultury Moraw, Vlčnow, region Slovácko, Karnawał w Drežnicy*, czy też jest współorganizatorem studenckich konferencji naukowych (*Mistyfikacja w kulturach, literaturach i językach krajów słowiańskich*) oraz aktywnie jest obecne w procesie nawiązywania kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Studenckie Koło Naukowe Sławistów jest tym samym animatorem życia kulturalnego nie tylko dla Instytutu, ale i dla lokalnej społeczności zainteresowanej kulturą i językami specjalności realizowanych przez ISZiP.

Podkreślić należy współpracę Instytutu z wieloma instytucjami naukowymi i kulturalnymi – *Czeskim Centrum w Warszawie, Instytutem Słowackim w Warszawie, Szkołą bułgarską im. Dory Gabe w Warszawie, Domem Spotkań z Historią oraz Ambasadą Republiki Słowenii*. Podczas spotkania z ZO PKA przedstawiciele tej grupy interesariuszy zewnętrznych wskazywali na bardzo dobrą współpracę ze studentami ocenianego kierunku. Według nich wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne, które studenci zdobywają w toku studiów należy ocenić pozytywnie. Nieformalne grupy studentów sławistyki nawiązują stałą współpracę z interesariuszami zewnętrznymi współpracującymi z Jednostką np. w szkole bułgarskiej im.

Dory Gabe w Warszawie studenci uczestniczą w zajęciach z dziećmi, dzięki czemu doskonalią swoje umiejętności językowe, choć w ocenie ZO budzi to obawy, bowiem studenci nie posiadają przygotowania psychologiczno-pedagogicznego.

Kontakt pomiędzy studentami a pracownikami naukowymi w ocenie ZO nie budzi zastrzeżeń. Na pierwszych zajęciach przedstawiane są im wymagania i warunki zaliczenia przedmiotu. Po sesji egzaminacyjnej następują konsultacje, podczas których istnieje możliwość wglądu w prace egzaminacyjne, a także uzyskania informacji na temat osiągniętych efektów kształcenia. Studentom udostępniane są materiały edukacyjne wykorzystywane podczas zajęć dydaktycznych. Jakość udostępnianych materiałów dydaktycznych oceniana jest pozytywnie. Metody nauczania nastawione są na aktywizowanie studentów w procesie studiowania. Podkreślić należy, iż metody weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia są bardzo różnorodne, co w pełni satysfakcjonuje studentów.

W bieżącym roku akademickim, po uprzedniej konsultacji ze studentami, zmniejszyła się częstotliwość dyżurów pracowników. Nie stanowi to jednak problemu dla tej grupy interesariuszy wewnętrznych, gdyż możliwy jest również kontakt mailowy, a także umówienie się na konsultacje poza obowiązującymi godzinami dyżurów. Pracownicy naukowcy Instytutu uznawani są przez większość studentów za autorytety w zakresie prowadzonych przedmiotów, co pozwala na budowanie relacji mistrz – uczeń.

Studenci mają możliwość indywidualizacji procesu kształcenia, mogą studiować w ramach indywidualnego toku studiów lub indywidualnego trybu zaliczania, a grupa studentów która uzyskuje najlepsze wyniki w nauce ma możliwość wyjazdu na seminaria zagraniczne oraz udział w letnich szkołach językowych. Jest to dodatkowy czynnik motywowania do zaangażowania się w proces studiowania. Na spotkaniu z ZO PKA obecni byli studenci, którzy uczestniczyli w takich wyjazdach jak – zorganizowana szkoła letnia w Nowym Sadzie oraz seminarium w Belgradzie. W ocenie studentów i ZO możliwość udziału w stypendiach zagranicznych studentów stwarza możliwości pogłębienia wiedzy, umiejętności językowych oraz kompetencji społecznych, nabycia doświadczenia tak bardzo istotnego w kontekście przyszłej ich pracy zawodowej. Wskazane mechanizmy motywowania studentów do osiągnięcia lepszych wyników nauczania i uczenia się są skuteczne. Studenci posiadają odpowiednią wiedzę w tym zakresie.

W chwili obecnej na kierunku *slawistyka* nie studiuje studentów z niepełnosprawnościami. Przedstawiciele Jednostki wskazali jednak, iż są gotowi na przyjęcie takich osób i zapewnienie im aktywnego uczestnictwa w procesie kształcenia (pomimo ograniczeń wykazanych przy

ocenie infrastruktury) poprzez dostosowanie planu zajęć dydaktycznych do ich potrzeb oraz możliwość współpracy z Biurem dla Osób Niepełnosprawnych UW.

Studenci mają możliwość uczestniczenia w konferencjach naukowych, a także publikacji artykułów naukowych. Na stronie internetowej Instytutu na bieżąco umieszczone są informacje o tego typu inicjatywach. Na jednej z konferencji zorganizowano specjalny slawistyczny panel studencki dotyczący perspektyw bułgarystów na rynku pracy, gdzie uczestnicy zapoznali się z ofertą pracy i staży zamieszczaną.

Wnioski i skargi studentów rozpatrywane przez władze Jednostki nie budzą zastrzeżeń ekspertów oceniających kierunek. Zakres opieki i wsparcia w pełni uwzględnia zróżnicowane potrzeby studentów. W opinii ZO PKA system opieki i wsparcia studentów jest kompleksowy, zgodny z potrzebami studentów, a także celami kształcenia na ocenianym kierunku.

8.2.

Udoskonalenia wymaga obsługa sekretariatu Instytutu. Kontakt pomiędzy pracownikami administracyjnymi oraz studentami bywa utrudniony, a czasami w ogóle nie jest możliwy z uwagi na kłopoty z uzyskaniem odpowiedzi na nurtujące pytania i wątpliwości studentów. Dodatkowym czynnikiem, który nie wpływa pozytywnie na możliwość komunikacji studentów z pracownikami sekretariatu są jego godziny otwarcia. W opinii ZO PKA jest on zbyt krótki, bo tylko 3 h dziennie, co sprawia zwłaszcza w początkach roku akademickiego oraz sesji egzaminacyjnej powoduje bardzo długie kolejki.

Ocena systemu opieki i wsparcia dla studentów, poziomu obsługi administracyjnej oraz jakości kadry wspierającej proces kształcenia jest dokonywana przez studentów poprzez okresowe ankiety ewaluacyjne. Mają oni świadomość wpływu wyników przeprowadzanych ewaluacji na działania władz Instytutu i potrafią wskazać na przykłady działań naprawczych, które są wynikiem wniosków z ewaluacji. Wyniki ankiet są analizowane przez władze Instytutu, a także pracowników naukowo-dydaktycznych. Pozwala to na uzyskanie informacji na temat mocnych oraz słabych stron Jednostki z perspektywy studenckiej. Wnioski z oceny dokonywanej przez studentów stanowią podstawę doskonalenia systemu opieki i wsparcia raz kadry wspierającej proces dydaktyczny.

Proces komunikacji pomiędzy kadrą a studentami ma też postać niesformalizowaną w trakcie prowadzonych dyskusji w ramach zajęć dydaktycznych, a także w nieformalnych rozmowach podczas dyżurów. Ponadto aktywnie wykorzystywane są media społecznościowe, w których udostępniane są również ankiety dla studentów mające na celu ocenę programu kształcenia, ale i warunków w jakich odbywa się proces kształcenia.

Studenci posiadają kompleksową wiedzę na temat form opieki i wsparcia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Za mocną stroną w zakresie wsparcia studentów w procesie kształcenia należy uznać bardzo dobry kontakt studentów z kadrą Jednostki przez stopień zaangażowanie w proces dydaktyczny pracowników naukowych. Jednostka zapewnia kompleksowe wsparcie studentów, które uwzględnia zróżnicowane potrzeby tej grupy interesariuszy wewnętrznych motywujące do wszechstronnego rozwoju. Zapewniane jest odpowiednie wsparcie członkom studenckiego koła naukowego. Podkreślenia wymaga również fakt, iż władze Instytutu starają się uwzględniać potrzeby studentów, czego dowodem jest powołanie konsultacyjnego zespołu studenckiego ds. wypracowania koncepcji dostosowania dostępnej przestrzeni do potrzeb i oczekiwań studentów. Niewątpliwie wypracowany system motywowania studentów do osiąganie lepszych wyników w nauce korzystnie wpływa na realizację zakładanych efektów kształcenia na wizytowanym kierunku. Jednostka zapewnia dostęp do informacji o formach wspierania i motywowania studentów. Przedstawiciele tej grupy interesariuszy wewnętrznych mają możliwość w sposób wszechstronny i wieloaspektowy ocenić system opieki oraz kadrę wspierającą kształcenie.

Słabszą stroną w tym procesie należy uznać funkcjonowanie obsługi administracyjnej Instytutu (stopień i możliwości komunikacji).

Dobre praktyki

1. System wyróżniania najlepszych studentów kierunku *slawistyka* przez umożliwianie im uczestnictwa w stażach, stypendiach zagranicznych.

Zalecenia

Należy:

1. usprawnić funkcjonowanie obsługi administracyjnej Instytutu,

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Nie dotyczy. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku *slawistyka*.